

Universitetsstyret
Universitetet i Bergen

Arkivkode:
Sak nr.:2013/7970

Styresak 76 /13
Møte: 24.10.13

Høyrings sak – Framlegg til endringar i universitets- og høgskulelova

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag om endringar i universitets- og høgskulelova (uhl.) til høyring. Fakulteta, Studentparlamentet og organisasjonane er bedt om å gje kommentarar til forslaga. Saksframlegget er bygd på høyringsutsegnene frå fakulteta, Studentparlamentet og andre som har uttala seg.

I vedlegg 1 finns brevet frå departementet med forslaga. Dei viktigaste vert løfta fram, saman med dei som er kommenterte av høyringsinstansane. Deretter vert det gjort greie for nokre synspunkt på andre delar av lova som har komme fram i høyringsrunden. Framlegga er nummerert på same måten som i høyringsnotatet frå departementet.

Det juridiske fakultet har laga ei særleg utførleg høyringsutsegn. Den er brukt av fleire andre av dei som har gitt kommentarar og den er brukt til å strukturere gjennomgangen her.

Kommentarar til forslaga frå departementet

I fortsetjinga vert kvart av dei nummererte forslaga frå departementet kommentert:

3. Nokut og fagleg godkjenning av utanlandsk utdanning

Etter dagens lov kan NOKUT gjere vedtak om generell godkjenning av utanlandsk utdanning som jamgod med tilsvarende norsk utdanning i nivå og omfang, jf. § 3-4. Etter § 3-5 er det utdanningsinstitusjonane som gjer vedtak om det lova kallar fagleg godkjenning av einskildpersonar si utdanning ut frå utdanning ved UiB. I den faglege godkjenninga står innhaldet i den utdanninga søkjaren har, sentralt. Det er den faglege godkjenninga som gir grunnlag for avkorting av utdanningsløp og for avgjerder om ein søkjars utdanning kvalifiserer for opptak til utdanning på høgere nivå.

Tema i framlegget gjeld klage over slike vedtak, og framlegget går ut på at NOKUT si vurdering av dei faktiske tilhøva ved vedtak om generell godkjenning ikkje kan klagast på. Det er oppretta ei særskilt klagenemnd for slike saker.

Høyringsinstansane har særleg festa seg ved departementet sine merknader, der det heiter at NOKUT, i saker om generell godkjenning, gjer «en konkret faglig skjønsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle.» Fire av fakulteta (Det juridiske (JUR), Det humanistiske (HF), Det matematisk- naturvitenskaplege (MN) og Det samfunnsvitenskaplege fakultet (SV)) peikar på at dette kan så tvil om kven det er som skal vurdere innhaldet av den utanlandske utdanninga opp mot spesifikke norske utdanningar. Fakulteta meiner det må vere heilt klart at det er institusjonane som skal gje den faglege godkjenninga. Det juridiske fakultetet ser det som særskilt viktig at det ikkje vert lagt til rette for misforståingar på dette punktet. To fakultet (JUR, HF) har gjort framlegg om at det vert teke inn reglar om godkjenning av utanlandsk utdanning når dokumentasjonen er mangelfull.

Det juridiske fakultet tek opp to andre spørsmål knytt til klagehandsaminga i saker om generell godkjenning. Det eine gjeld det som direkte er lovframlegget, å avskjere retten til å klage på NOKUT si vurdering av dei faktiske tilhøva. Grunngevinga frå departementet er at

ei klagehandsaming i full breidde krev ein omfattande spesialkompetanse som NOKUT har, men som klagenemnda manglar. Det juridiske fakultet meiner at det ikkje er tilstrekkeleg grunn til å gjere unntak frå hovudregelen i norsk rett, som er at alle sider av eit einskildvedtak kan klagast på. Fakultetet meiner det vil vere fullt mogleg å gjennomføre ei forsvarleg klagehandsaming, også om klagenemnda ikkje har så stor detaljkunnskap som NOKUT har. Vidare er JUR skeptisk til at sekretæren for den særskilte klagenemnda skal vere ein jurist tilsett ved NOKUT, det kan vere til skade for effektiviteten og truverdet til klagehandsaminga.

5. Rett til utsett eksamen

I dagens lov er det reglar om at studentar som får barn under studia, har rett til permisjon, og også har rett til å ha studentstatus i permisjonstida. Lovframlegget er at studentar som ventar barn og er melde til eksamen, har rett til utsett eksamen dersom terminatoen er i tida mellom tre veker før og tre veker etter eksamen. Det heiter og i framlegget at institusjonane kan gi forskrifter.

Det juridiske fakultet ber om at det vert gjort klårare i kva grad institusjonane har plikt til å legge særleg til rette ved eksamen for desse studentane. *Det humanistiske fakultet*, er noko undrande til termen «utsett» eksamen og meiner det er meir treffande med «ny» eksamen. *Det psykologiske fakultet* reiser spørsmålet om dette også er meint som ein regel om kor snart ein utsett eksamen skal haldast. *Det samfunnsvitskaplege fakultet* finn framlegget noko problematisk, og meiner det trengs fleire avklaringar. Særleg er det viktig å klargjere om det er nødvendig å lage nye, særskilte ordningar for studentar som fell inn under regelen og om det trengs ulike reglar avhengig av eksamensform og arten av obligatoriske element elles i emnet. Vidare vert nemnt at eksamen nokre gonger byrjar tidleg i semesteret, særleg ved mappevurdering og liknande former.

Studentparlamentet stør framlegget, men ønskjer at perioden skal vere frå tre veker før eksamen og seks veker etter. Dette er mønsteret i arbeidsmiljølova § 12-4. Det same meiner *Forskerforbundet*.

6. Vedtaksmynde for utestengingsvedtak

I dag er det reglar om utestenging av studentar på ei rad ulike grunnlag:

- Grovt forstyrrande åtfærd
- Farleg eller usømmeleg åtfærd overfor elevar, pasienter og visse andre grupper, eventuelt grove brot på teieplikta
- Fusk
- Straffbare handlingar, jf. reglane om politiattest
- Studenten er uskikka for yrket som utdanninga fører fram til

Utanom politiattestsaker, jf. omtalen under punkt 12, er avgjerdsmynda lagt til «styret selv eller institusjonens klagenemnd». Departementet foreslår at det vert endra til «institusjonens klagenemnd» overalt. Dette inneber at styret ikkje lenger vil ha høve til å velje å handsame slike saker. I juridisk teori er det vanleg å sjå det slik at eit organ som kan delegere mynde frå seg (her: styret) til eit anna organ (her: klagenemnda) framleis har ansvaret for dei saksfelte det gjeld og har utstrekt rett til å gripe inn i det. Dei tiltaka som kan vere aktuelle, er å lage generelle reglar eller retningsliner, å instruere det andre organet i einskildsaker, å sjølv overta handsaminga av einskildsaker eller å trekkje heile delegeringa tilbake.

I perioden 2003-2012, har klagenemnda ved UiB vedteke å stengje ute studentar i 66 saker. Alle desse gjeld fusk. I tida frå 1996 og fram til 2003, då den første lova som gjaldt for både universitet og høgskular tok til å gjelde, var det frå 0 til 2 saker årleg ved UiB, alle gjaldt fusk. Nasjonalt er det også fuskesakar som dominerer, og det vert handsama mange fleire fuskesaker enn alle andre typar disiplinærsaker til saman.

Det juridiske fakultet har uttalt seg om dette, og utsegna derfrå gjeld særleg fuskesaker. Fakultetet er sterkt usamd i at universitetsstyret skal misse høvet til å gjere vedtak i saker om utestenging på grunn av fusk. Fakultetet meiner at slike saker kan vere prinsipielle og at det vert lite treffande å sjå på dei som pragmatiske avgjerder om kva reaksjon som passar når det er påvist fusk. Vidare peikar fakultetet på at det bryt med det allmenne prinsippet i lovas § 9-1, om at alle avgjerder som vert tekne av andre organ, skjer på styrets ansvar.

Det prinsipielle gjeld etter fakultetet si oppfatning balansegangen mellom rettstryggleik for studentane og forsvar av akademiske verdiar og haldningar. Fakultetet er ikkje imot at klagenemnda handsamar fuskesakar på delegasjon frå styret, men er sterkt betenkt over at styret skal misse den retten dei har i dag til å leggje føringar og til å gripe inn der det er heilt klårt at einskildavgjerder kan vere skadelege. Fakultetet er noko mindre betenkt når det gjeld utestenging av andre grunnar og ser dette som i hovudsak pragmatiske «ordenssaker». Elles meiner fakultetet at den mest allmenne regelen om fuskesaker, § 4-7 (1) b), bør få ei tilføyning, som gjer det klart at fuskereglane også gjeld for doktorgradskandidatar, inkludert for avhandlinga.

7. Fusk ved gjennomføringa av eksamen

Dei gjeldande reglane rammar fusk «ved avleggelsen av, eller før endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs». Det har vist seg problematisk at ulovlege hjelpemiddel kan verte oppdaga i kontroll av hjelpemiddel like før ein skuleeksamen tek til. Så langt har problemstillinga berre vore aktuell for jusseksamenar, der det er mange skuleeksamenar i masterprogrammet i rettsvitenskap, mange av dei med eit høgt kandidattall.

Problemet har vore om hjelpemiddelkontrollen fell inn under «avleggelsen av (...) eksamen», slik at ein student som har lagt frå seg eit ulovleg hjelpemiddel til kontroll, kan fellast for fusk. Styret har i studieforskrifta vedteke reglar som skal gjere det klart at hjelpemiddelkontrollen er ein del av eksamen i relasjon til fuskereglane. Også departementet har gitt uttrykk for det same, og både klagenemnda ved UiB og den nasjonale klageinstansen, Felles klagenemnd, har gjort fleire vedtak om sanksjonar i hjelpemiddelsaker. Framlegget frå departementet er meint å gi ein klårare heimel for den praksisen som er omtalt her, men tek ikkje sikte på å utvide omgrepet om fusk.

Det juridiske fakultet viser særleg til departementets drøfting i høyringsnotatet og meiner at dei omgrepa som er brukt, og forklaringa til dei, manglar stringens. Såleis meiner fakultetet at departementet synest å blande saman fullbyrda fusk og forsøk på fusk, og i tillegg at det ikkje er ein klår nok gjennomgang av såkalla skuldformer, som er grov aktløyse og forsett. Fakultetet gjer framlegg om at det å bringe med seg ulovlege hjelpemiddel til eksamen eller prøve skal nemnast i lova, dersom det skjer grovt aktlaust eller med forsett.

8. RUST

RUST er ei forkorting for eit planlagd register over utestengde studentar. I dag finst det reglar om at studentar som er utestengte ved ein institusjon, også kan stengt ute frå eksamen ved andre institusjonar under lova. Dette gjeld fusk, for nokre andre disiplinærsaker kan verknaden ved andre institusjonar gå noko lengre.

Problemet er at informasjonsutvekslinga mellom institusjonane gjennom mange år har vore dårleg. Dette vil departementet bøte på ved å opprette eit register, det har vore under førebuing i over eit år. Vidare er ønsket å ha reglane om informasjon mellom institusjonane i lova og ikkje spreidd på mange stader, slik det er no.

Det juridiske fakultet har ikkje merknader til framlegget slik det er, men meiner det bør innførast ein moglegheit til også å informere utanlandske heimeinstitusjonar når det er det er utvekslingsstudentar frå utlandet som er tekne i fusk. *Studentparlamentet* stør framlegget,

men ønskjer å spesifisera av at informasjonsutvekslinga ikkje skal medføre urimelege ulemper for studentane.

9. Medverkaransvar for fusk ved eksamen

Fram til 1996 var det høve til å stenge ein student som hadde medverka til at ein annan student (eller fleire) fuskar ute. Ved ein feil fall dette ut i universitets- og høgskulelova av 1995, og no foreslår departementet å ta det inn att i lova.

Det juridiske fakultet er skeptisk. For det første vert det vist til at rettstilstanden, der ein ikkje har nokon medverknadsregel, er vel etablert. Ein slik regel kan og gje mange vanskelege bevisproblem. Endeleg viser JUR til at mange fuskesaker gjeld ulovleg samarbeid i obligatoriske skriftlege arbeid underveis. Nokre gonger kan det vere vanskeleg å seie kor grensa går mellom lovleg og ønskjeleg samarbeid mellom studentane på den eine sida og kopiering av medstudentars arbeid på den andre sida. Ein medverkarregel kan føre til at studentane blir for redde for å samarbeide, noko som kan gjere meir skade enn gagn. Fakultetet antar at det kan vere nokre sakstyper der medverkaransvar kan vere eit gode, til dømes når ein eksamenskandidat på ein skuleeksamen sender klassiske «fuskelappar» til ein annan. I slike tilfelle vil ei anna utforming enn den departementet foreslår, vere betre, og fakultetet har gjort framlegg om det.

10. Advokatkostnader i saker om utestenging

I saker om utestenging har studenten rett til å bruke advokat på institusjonens rekning frå saka om utestenging er «reist». Departementets framlegg gjeld kor mykje ein advokat kan ta seg betalt, noko som lenge har vore uavklart. Departementet foreslår å lovfeste at timesatsen til advokaten skal vere den same som i saker om fri rettshjelp. *Det juridiske fakultet* er ikkje imot at det kjem ein slik regel om kva timesats som skal brukast. JUR er kritisk til at klagenemnda ved UiB gir rett til dekning av advokatkostnader i alle saker om fusk, også i saker som ikkje fører til utestenging. Vidare meiner fakultetet det bør vere høve til å krevje at studentar som vert stengt ute, skal betale sjølv. Elles er det fakultetets meining at fuskesaker bør takast inn i lov om fri rettshjelp.

11. Tvungen avslutting av doktorgradsutdanning

I sin eigen forskrift om ph.d.-utdanninga har UiB ein regel om tvungen avslutting, mellom anna når ph.d.-kandidaten har gjort seg skuldig i fusk. Det har oppstått spørsmål om denne regelen har god nok heimel i lova. Dette er i dag ikkje avklart.

Framlegget frå departementet er meint å sikre ein klar heimel for tvungen avslutting:

- Institusjonen kan vedta tvungen avslutting når ph.d.-avtalen vert vesentleg misleghalden eller når kandidaten gjer seg skuldig i vitskapleg «uredelighet» slik dette er definert i forskingsetikkløva
- På prøver undervegs (dvs. ikkje i avhandlinga) kan ein velje å bruke tidsavgrensa utestenging, som for studentar, eller tvungen avslutting dersom saka er grov
- Klagenemnda blir førsteinstans, med Felles klagenemnd som klageinstans
- Institusjonane skal fastsetje nærare reglar i forskrift
- Kandidatane har ikkje rett til å få dekt advokatutgifter av institusjonen

I høringsnotatet er det vist til at tvungen avslutting er ein strengare sanksjon enn tidsavgrensa utestenging. Ved tidsavgrensa utestenging har studenten rett til å ta opp att utdanninga si når utestengingstida er omme. For departementet står det som uheldig dersom det også skulle vere ein rett for alle ph.d.-kandidatar. Det er strenge krav til sjølvstende og etikk i forskning og dette bør speglast i disiplinærreglane.

Departementet viser til at dei fleste ph.d.-kandidatane er tilsette som stipendiatar ved institusjonen. Dermed oppstår det og eit spørsmål om sanksjonar etter tenestemannslova eller arbeidsmiljølova. Departementet skisserer ei ordning der det først blir teke stilling til tvungen avslutting av ph.d.-utdanninga og etter det til tenestemanns- eller arbeidsrettslege

sanksjonar. Departementet ph.d.-kandidatar ikkje har same trong for å få dekt advokatutgifter som studentar, fordi dei i regelen har arbeidsinntekt og kan betale sjølv.

På dette punktet har alle fakulteta og Forskerforbundet uttalt seg, til dels utførleg. *Det juridiske fakultet* er kritisk til at kandidatane ikkje skal få dekt advokatutgifter. Det er vist til at når ein slik sak oppstår, vil nokre av kandidatane ikkje (lenger) vere tilsett ved institusjonen, og kan mangle inntekt. Fakultetet meiner elles at tvungen avslutting reiser prinsipielle spørsmål, og det er sannsynleg at dei involverte sine interesser kan stå mot kvarandre.

Det humanistiske fakultet stør i hovudsak framlegget, men er kritisk til at kandidatane ikkje skal ha rett til å få dekt advokatutgifter og foreslår at dei bør kunne søke institusjonen om slik dekning. *Det matematisk-naturvitenskaplege fakultet* er samd i at tvungen avslutting er ein eigna sanksjon ved vitenskapleg uærligheit. Det vert vist til at ein del ph.d.-kandidatar er tilsette andre stader enn ved universitetet, og dermed kan det skje at eigne stipendiatar som får vedtak om tvungen avslutting mot seg, vert handsama annleis med tanke på til dømes oppseiing og avskjed, enn andre kandidatar. Dette kan vere uheldig. Fakultetet meiner det bør komme tydeleg fram at tvungen avslutting gjeld utdanningsløpet og ph.d.-avtalen. Som JUS og HF, er fakultetet kritisk til at kandidatane ikkje skal ha rett til å få advokatutgifter dekt.

Det medisinsk-odontologiske fakultet stør departementets framlegg, også når det gjeld dekning av advokatutgifter. *Det psykologiske fakultet* stør framlegget, og er positivt til forslaget om at disiplinærsaka etter uhl. blir avgjort først og deretter ei eventuell disiplinærsak etter tenestemanns- eller arbeidsmiljølova. *Det samfunnsvitenskaplege fakultet* er samd i at tvungen avslutting er ein eigna sanksjon, men hadde ønskt ein meir utførleg omtale av konsekvensane for tilsetjinga. Det bør gå fram at tvungen avslutting på grunn av vitenskapleg uærligheit eller vesentleg misleghald er sakleg grunn for oppseiing. SV meiner det er grunn til å vurdere om ikkje ph.d.-kandidatane bør få dekt utgifter til advokathjelp.

Forskerforbundet meiner det i vurderinga bør skiljast mellom ph.d.-kandidatar som er og ikkje er tilsette ved den institusjonen der dei er tekne opp på ph.d.-utdanning. Når det gjeld dei som er både opptekne og tilsette her, er ein redd for at det vil føre til ulikskapar dersom institusjonane skal lage eigne forskrifter. Det kan svekke rettstryggleiken. Ut frå omsynet til likskap, meiner *Forskerforbundet* at det er tilstrekkeleg å handsame saker av slike saker etter reglane i tenestemannslova og arbeidsmiljølova. Det må derfor vere tilsetjingsmyndigheiten som skal gjere vedtak, ikkje klagenemnda.

For kandidatar som ikkje er tilsett meiner *Forskerforbundet* det er problematisk å ha reglar om tvungen avslutting. Igjen vert det vist til at det kan oppstå ulikskap i handsaminga mellom institusjonar. Reglane bør stå i lova. Mange kandidatar kan mangle inntekt, og dei bør derfor ha rett til å få dekt advokatutgifter, på line med studentar.

12. Nedlegging av politiattestnemnda

For ei rekkje utdanningar må studentane levere politiattest ved opptak (og i nokre høve også seinare). Visse typar lovbrøt kan føre til at studentane blir utestengde frå klinisk undervisning og praksis. I dag er ordninga at klagenemndene ved institusjonane gjer innstilling i slike saker, og ei nasjonal politiattestnemnd gjer vedtak. Klageinstans er Felles klagenemnd.

Departementet gjer framlegg om å leggje ned politiattestnemnda. Ordninga blir då at dei lokale klagenemndene gjer vedtak i staden for å komme med innstilling og at Felles klagenemnd framleis er klageinstans.

Det juridiske fakultet stør framlegget, men viser til det som er sagt om vedtaksmynde i saker om utestenging, jf. punkt 6 ovanfor. *Det psykologiske fakultet* viser til departementets merknad om at «utdanningsinstitusjonen, ved den aktuelle fagavdelingen, avgir uttalelse i

saken før klagenemnda behandler den.» Etter fakultetet si meining er det ikkje heilt klart kva som er meint med «fagavdeling».

Studentparlamentet stør framlegget, men meiner det må bli eit nasjonalt samarbeid for å sikre lik handsaming og at klagenemndene får auka kompetanse.

13. Klage i saker om innsyn etter offentleglova

I dag er departementet er klageinstans når institusjonane avslår innsyn i dokument etter offentleglova. Departementet meiner det er ei lite føremålstenleg ordning og gjer framlegg om at Felles klagenemnd skal vere klageinstans.

Det juridiske fakultet er kritisk til framlegget. Det viser til at Felles klagenemnd er sett saman for nemndas hovudområde, saker om fusk og andre disiplinærtilhøve. I tillegg meiner ein at ei overføring til Felles klagenemnd vil føre til at klagesakshandsaming kan ta lang tid. Fakultetet rår til at framlegget vert lagt vekk og at ein vidarefører den gjeldande ordninga.

14. Klage over formelle feil

Det gjeld reglar om klage over formelle feil i dag, slike klager kjem jamleg til klagenemnda. Regelen er at dersom det er gjort feil som kan ha hatt verknad for studentens prestasjon eller for vurderinga, skal sensuren opphevast og klagenemnda må avgjere om det er nok å sensurere eksamen på ny, eller om det skal haldast ny eksamen.

Departementet meiner det er uklårt i dag om institusjonen har høve til å gjere vedtak om ny sensur eller ny eksamen utan å sende saka til klagenemnda først, slik som det elles er vanleg i offentlig forvaltning, eller om saka i alle tilfelle må til klagenemnda. I tillegg viser ein til at nokre typar feil er slik at det trengs ny sensur eller ny eksamen for alle kandidatane, også dei som ikkje har klaga, medan det andre gongar kan vere fullt forsvarleg å berre gjere det for dei kandidatane som ønskjer det.

Departementet skisserer to ordningar. Alternativ 1, som er det tilrådde, er at institusjonen ved fagavdelinga (fakultetet) er førsteinstans og at klagenemnda er klageinstans. Alternativ 2 er at klagenemnda er førsteinstans, med Felles klagenemnd som klageinstans. Dette punktet er kommentert av tre fakultet og av Studentparlamentet.

JUR meiner det vil vere lite heldig om den eininga der feilen er gjort, ikkje skal ha høve til handsame saka i første instans og på det viset rette opp feil raskt og utan trong for handsaming i klagenemnd. Fakultetet er samd med departementet og meiner at både alternativ 1 og alternativ 2 er fullt forsvarlege, men meiner at alternativ 1 er det beste. *HF* og *SV* stør alternativ 1 og meiner at det vil gi best og raskast handsaming av slike saker.

Studentparlamentet på si side stør alternativ 2 og meiner det er best og sikrast, fordi det vil gi ei sikrere, grundigare og meir objektiv handsaming. Dette er viktig, sjølv om saken då kan ta noko meir tid enn med alternativ 1.

15. Ordninga for klagesensur

Dagens lov har særreglar om klagesensur, som til dels skiljer seg frå det som elles gjeld for klager over enkeltvedtak. Lova seier at «Ny sensurering skal (...) foretas.» Dette inneber at det skal vere nye sensorar som gjer vurderinga og at det ikkje skal vere noka førebunde klagehandsaming hos førsteinstansen. Det har vore usemje om kor mykje klagesensorane skal vite om den første sensuren og spesifikt om dei skal vite kva karakter som vart gitt, kva grunngjeving sensorane gav (om den var skriftleg) og kandidatens grunngjeving for klagen.

Det er grovt sett to ordningar for klagesensur i dag. Den eine, ofte kalla «blind sensur», går ut på at klagesensorane ikkje kjenner til noko av det som er nemnt her, medan det er motsett for den andre ordninga, *JUR* kallar dette «open sensur». Kvar institusjon avgjer kva ordning

ein vil ha, og ved UiB er det open sensur. Bakgrunnen for at det er gitt aksept for begge ordningane, er at program og prøvingsformer er ulike.

Departementet har gjort greie for historikken og for dei ulike ordningane og argument for og i mot dei. Det heiter at det vil vere ein føremon med ei sams ordning for alle. Departementet foreslår å lovfeste blind sensur, slik at det einaste klagesensorane skal kjenne til, er dei allmenne retningslinjene for karaktersetjinga. Framlegget er kommentert av alle fakulteta og av Studentparlamentet.

JUR er sterkt usamde i at blind sensur er det beste og viser til ein lang tradisjon for open sensur, fakultetet meiner bestemt at det er best eigna for deira føremål. Det er særleg vist til at ein har mange eksamenar, ofte med mange kandidatar og det er særleg viktig å sikre konsistent karaktersetjing. I førstegongs sensur vert nivåkontroll brukt. Det tyder at den emneansvarlege går gjennom eit utval av oppgavesvar frå alle sensurkommissjonane, for å sikre at det ikkje er for stort sprik mellom dei. Fakultetet meiner det er uheldig at klagesensorane ikkje skal få opplysningar om nivåkontrollen. Fakultetet meiner at blind sensur ikkje er ein reell klagehandsaming, fordi det ikkje fører til kvalitetskontroll med sensurvedtaka som er gjort. Fakultetet gjev framlegg om alternativ utforming av paragrafen.

Det humanistiske fakultet stør framlegget om blind sensur og viser særleg til at det bør vere ei sams ordning i sektoren. *Det matematisk-naturvitenskaplege fakultet* går mot blind sensur. Det er særleg vist til at ved blind sensur vil klagesensorane ikkje få tilgang til kandidatens eiga grunngjeving for klagen, der det ofte vil gå fram kva karakter som er sett. Då vil meininga med å grunngi klagen falle bort. Dette vil ikkje styrkje studentane rettstryggleiken for studentane. Fakultetet meiner i tillegg at klagesensorane bør få høve til å sjå andre oppgavesvar som er levert ved den aktuelle eksamenen.

Det medisinsk-odontologiske fakultet går også imot blind sensur, med ei grunngjeving som er svært lik den frå MN- fakultet. Fakultetet legg vekt på at sensorane ikkje vil kjenne det faglege nivået ved blind sensur og heller ikkje korleis karaktergjevinga har vore overfor andre studentar enn klagaren(e). Dette kan motverke lik handsaming og rettferdig karaktergjeving.

Det psykologiske fakultet går inn for blind sensur og meiner det er den mest rettvisе ordninga for å sikre ei ny og uavhengig vurdering. *Det samfunnsvitenskaplege fakultet* viser til at spørsmålet har vore drøfta i fakultetet, utan at det har kome sterke signal frå fagmiljøa. SV meiner det er føremoner og ulemper ved både blind og open sensur og rår til at spørsmålet vert nøye vurdert i samband med høringsutsegna frå universitetet. *Studentparlamentet* stør framlegget om at blind sensur skal vere ordninga over heile sektoren.

16. Innstegsstilling

Innstegsstillingar er omtala i forskingsmeldinga, St. meld 18 (2012–2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*. I framlegget til endringar i uhl er poenget å få heimel til ei ny mellombels stilling og å gje rammer for ei slik stilling.

For det første vert det foreslått eit nytt punkt k) i § 6-1 (1), om at tilsetjing på åremål kan nyttast «i innstegsstilling på innstegsnivå». For det andre er det eit framlegg – i to alternativ – om rett til fast tilsetjing. I alle tilfelle skal departementet gi forskrift om nærare vilkår for tilsetjing i innstegsstillingar. Dei to alternativa gjeld kor sterk retten til fast tilsetjing skal vere for den som har vore tilsett i innstegsstilling. Alternativ 1 seier at vedkommande «ansettes (..) i fast stilling ved utløpet av åremålsperioden.» Alternativ 2 gir eit rettskrav «på å bli vurdert for fast ansettelse.» I notatet heiter det at alternativ 2 særleg skal gi grunnlag for breiare vurderingar enn forskingsmeritt åleine, som dugleik i undervisning og rettleiing, formidling, evne til å trekke til seg ekstern finansiering, leiarkvalitetar og evne til å støtte opp om vedtekne strategiar.

Alle fakulteta, utan JUR, Studentparlamentet og Forskerforbundet har uttalt seg om det.

HF meiner at det er mest nærliggjande å lyse ut faste stillingar, men ser at innstegsstillingar nokre gonger kan vere eit eigna verkemiddel. Det bør då vere breie kompetansekrav. Fakultetet går inn for alternativ 2. *MN* går inn for alternativ 2. Dette gjer rom for ei brei og heilskapleg vurdering. Også *Det medisinsk-odontologiske fakultet* stør alternativ 2. Det vil vere best å prøve den einskilde i høve til oppgåvene i stillinga på ein gjensidig og føreseielege måte, og dette vil ein best klare ved alternativ 2. Det må vere klart allereie ved tilsetjinga i innstegsstillinga kva som vil vere vurderingstema med tanke på fast tilsetjing. *Det psykologiske fakultet* ser innstegsstillingar som eigna verkemiddel. Fakultetet meiner alternativ 2 er det beste, fordi det gjer det mogleg å gjere ei brei og heilskapleg vurdering. Det må komme fram i utlysinga og ved tilsetjinga at det er slike vilkår som vil bli lagt til grunn for vurderinga av fast tilsetjing. *SV* ser utlysing av faste stillingar som det beste alternativet, men ser og at innstegsstillingar nokre gonger kan vere gode verkemiddel. Fakultetet meiner det må gjerast «en ny vurdering av om kompetansekravene er oppnådd før det kan gis tilbud om fast ansettelse.»

Studentparlamentet går inn for alternativ 1 og uttrykkjer at ein må sikre at krava er av ein slik art at dei får realitet i prosessen.

Forskerforbundet er meir skeptisk til framlegget. Hovudgrunnen til det er at kategorien innstegsstilling er lite utgreidd. Særleg er tilhøvet mellom innstegsstilling og postdoktorstilling uavklart. Forskerforbundet fryktar at innstegsstillingar kan føre til meir bruk av midlertidige tilsetjing og mindre føreseielege vilkår for fleire tilsette. Dermed kan dette verke i strid med føremålet. Forskerforbundet meiner at det ikkje er relevant å leggje vekt på andre kriterium enn dei reint faglege, og derfor er alternativ 1 det klart beste dersom denne nye kategorien av åremålsstillingar kjem. Det vert vist til at ein doktorgrad er definert som kvalifiserande til førsteamanuensisstilling. Føremålet med innstegsstillingar må derfor vere kvalifisering til professorstilling. For at det skal bli reelt, må perioden vere minst seks år. Det må og vere høve til å be om å bli vurdert for professorkompetanse undervegs, med den verknaden at positiv vurdering gir rett til fast tilsetjing som professor. Forskerforbundet strekar under at det er ein risiko for at innstegsstillingar kan bli finansiert ved å gjere om postdoktorstillingar eller faste stillingar. Det vil vere særst uheldig.

17. Bistilling

Bistillingar er mykje brukt ved universiteta og den mest kjende og utbreidde forma er professor II-stillingar. Det er vanleg å bruke åremål for slike stillingar. Departementet skriv i høyringsnotatet at det er noko uklart om dagens reglar gjer det tydeleg nok at ein kan bruke åremål ved tilsetjing i bistillingar. Framlegget er meint å gi ein klar heimel for det. Det vert ikkje foreslått noka grense for kor mange gonger ein person kan bli tilsett i bistilling på åremål. Framlegget er at åremålsperioden skal vere frå tre til seks år. *Det matematisk-naturvitenskaplege fakultet* stør framlegget, men ønskjer at dei ytre grensene for kvar tilsetjing skal vere frå to til seks år og ikkje tre til seks.

Framlegg utanom høyringsnotatet

Det juridiske fakultet ønskjer klargjeringar på nokre punkt som ikkje er nemnd i høyringa.

Dette gjeld:

- Forbodet mot dobbel utteljing for same faginnhald
- Karakterfastsetjing ved klage når eksamen er både skriftleg og munnleg
- Klagenemndas kompetanse ved klager frå andre enn studentar

I tillegg ønskjer fakultetet ein redaksjonell gjennomgang av heile lova. Av plassomsyn vert dette ikkje nærare omtalt.

Kommentarar frå universitetsdirektøren

Nummereringa frå høyringsnotatet er følgd.

3. Nokut og fagleg godkjenning av utanlandsk utdanning

Synet om at den faglege vurderinga framleis skal liggje ved institusjonane vert stødd. Det er neppe meininga frå departementet å endre dette, men formuleringa, særleg bruken av ordet «faglig», er uheldig. Elles vert det vist til dei utførlege merknadene frå Det juridiske fakultet.

5. Rett til utsett eksamen

Framlegget vert vurdert som uproblematisk. I framlegget kan det sjå ut til at omgrepet eksamen vert avgrensa til avsluttande skuleeksamen som vurderingsform. Som Det samfunnsvitskapelege fakultet har peika på, er det ei lang rekke vurderingsformer i bruk, i tillegg til at obligatoriske element vert brukt i stor grad. Dette er ein ulempe, både når det gjeld dette konkrete framlegget og elles. Det vil vere tenleg med ein grundig gjennomgang av bruken av omgrep og terminologien i lova når det gjeld vurdering.

6. Vedtaksmynde for utestengingsvedtak

Det juridiske fakultet er kritisk til å lovfeste at vedtaksmyndet alltid skal liggje hos klagenemnda, fordi det tek vekk makt og ansvar frå styret. Det kan vere gode grunnar for endringane departementet foreslår. Klagenemnda er samansett for å kunne avgjere klage- og disiplinærsaker. Det er rettstryggleiksgaranti i krava til forsvarleg handsaming av sakene, retten til å klage til Felles klagenemnd og retten til å bringe saker inn for domstolane. I saker om utestenging har studentane sterk rettsstilling, fordi dei får bruke advokat på institusjonens rekning. Men, forslaget har prinsipielle sider og dei kritiske merknadene frå JUS vert støtta.

7. Fusk ved gjennomføringa av eksamen.

Det juridiske fakultet har peika på at bruken av omgrep i høyringsnotatet er inkonsistent. Fakultetet har laga eit alternativt framlegg til lovtekst som vert støtta.

8. RUST

Hovudansvaret for utviklinga av RUST har samarbeidstiltaket FS, men det har vore, og er, dialog med departementet, Samordna Opptak, Datatilsynet og institusjonane. I tillegg til at registeret skal ha stor drifts- og informasjonstryggleik, er det gjort viktige tiltak for å rettleie institusjonane i bruken av det. Lovframlegget frå departementet vert vurdert som godt, men med det tillegget som Det juridiske fakultet peikar på: at det bør bli høve til å informere heimeinstitusjonen når det er gjort vedtak mot innreisande utvekslingsstudentar.

9. Medverkaransvar for fusk ved eksamen

Det juridiske fakultetet peikar på at departementets forslag på dette punktet føre til at sakshandsaminga i ein del saker tek meir tid enn i dag og at studentar blir redde for å samarbeide med kvarandre. Det er ikkje vist til gode grunnar til at eit medverkaransvar vil gi betre preventiv effekt enn dei reglane som gjeld. Det juridiske fakultet har laga eit alternativt framlegg, som legg opp til eit meir avgrensa medverkaransvar. Det kan likevel vere trong til å gjere meir utgreiingsarbeid på dette punktet. Det vert ikkje tilrådd å støtte lovframlegget på dette punktet.

10. Advokatkostnader i saker om utestenging

Lovframlegget vert vurdert som tenleg og bør støttast. Etter ordlyden kan det synest som om det berre er Felles klagenemnd som har mynde til å avgjere at eit salærkrav frå ein advokat skal reduserast. Det vil vere betre om klagenemndene ved institusjonane får ein uttrykkeleg rett til å vedta slik reduksjon, så kan Felles klagenemnd vere klageinstans for salærkrav.

I fleire samanhengar har Det juridiske fakultet teke opp at studentane sin rett til å få dekt advokatutgifter bør verte avgrensa i høve til gjeldande rett og praksis. Dette er mellom anna tatt opp med departementet. På dette punktet vert det ikkje tilrådd å støtte fakultetet. Det kan

vere at det kunne vore tenleg med eit forbod i lova mot at advokatar kan krevje mellomlegget mellom den offentlege salærsatsen og sin eigen ordinære timesats. Dette kan utformast etter mønster frå reglane om fritt rettsråd og fri sakførsel utan eigendel, som i rettshjelpslova.

11. Tvungen avslutting av doktorgradsutdanning

Dette er eit spørsmål med stor prinsipiell og praktisk interesse. Det er stor oppslutnad blant høyringsinstansane om at lova bør gi heimel for tvungen avslutting. Eit stridspunkt gjeld samanhengen mellom tvungen avslutting og disiplinærtiltak etter tenestemanns- og arbeidsmiljølova for ph.d.-kandidatar som også er stipendiatar. Desse har dobbel tilknytning til institusjonen, dei er tekne opp til ei utdanning og dei er tilsette. Det er såleis gjort to vedtak, og i ein prosess fram mot tvungen avslutting, må institusjonen ta stilling både til det som gjeld opptaket og dei rettane som følgjer av det og til tilsetjinga og dei rettane som følgjer av den. Det synest dermed vanskeleg å unngå ein prosess i to trinn eller langs to spor.

Det synest enklast og ryddigast at spørsmålet om tvungen avslutting vert handsama først, dei faglege og juridiske vurderingane fakultetet og klagenemnda gjer, vil vere nødvendige for tilsetjingsorganet som skal vurdere tiltak som oppseiing eller avskil. Rett nok kan det seiast at eit vedtak i klagenemnda om tvungen avslutting kan binde tilsetjingsorganet så sterkt at det kan svekke organets moglegheit til å gjere si eiga sjølvstendige vurdering. Samla sett synest det likevel klart at rekkefølgja som departementet skisserer, er den beste.

Forskerforbundet peikar på at det er risiko for ulik praksis mellom institusjonane. Dette kan motverkast ved at reguleringa i lova blir meir utførleg, ved at departementet gir forskrifter, ved at institusjonane samarbeider om sine forskrifter, eller ved ein kombinasjon av tiltak. Mange høyringsinstansar har vist til at ein høg andel av ph.d.-kandidatane er tilsett andre stader enn institusjonen der dei er tekne opp til ph.d.-programmet. I slike tilfelle kan ikkje universitetet diktere kva arbeidsgjevaren skal gjere overfor sin arbeidstakar, men det bør vere høve til å informere arbeidsgjevaren, og det kan kome inn i lova.

12. Nedlegging av politiattestnemnda

Å legge ned politiattestnemnda framstår som ei forenkling av sakshandsaminga, utan stor risiko for å tape noko i rettstryggleik. Klagenemndene handsamar slike saker, men slik at dei gir innstilling i staden for å gjere vedtak. Det er ikkje grunn til å gå i mot dette framlegget.

13. Klage i saker om innsyn etter offentleglova

Det juridiske fakultet er kritisk til forslaget. Det kan likevel vere grunnar til å følgje forslaget frå departementet. Her vil det vere viktig å legge vesentleg vekt på kva Felles klagenemnd sjølv uttaler om framlegget.

14. Klage over formelle feil

Fleirtalet av høyringsinstansane stør alternativ 1 i departementets framlegg; om at institusjonen (her: fakultetet) er førsteinstans, med klagenemnda som klageinstans. Dette ligg tett opp til den praksisen som er etablert ved UiB. Den har vist seg å vere fleksibel og tenleg. Alternativ 2 vil vere meir tidkrevjande, særleg når det gjeld klagehandsaming. Det vert tilrådd at framleggets alternativ 1 vert støtta.

15. Ordninga for klagesensur

Her er det delte oppfatningar blant høyringsinstansane. Det er gode argument for både blind og open sensur. Ikkje minst er det grunn til å leggje vekt på omsynet til likskap på tvers av institusjonane. Det vert tilrådd å følgje dei uttala som går inn for blind sensur.

16. Innstegsstilling

Det er ulike syn blant høyringsinstansane. Fleirtalet er for at innstegsstillingar bør takast inn i lova. Fleire fakultet strekar under at det er viktig å prioritere å lyse ut faste stillingar framfor brei satsing på innstegsstillingar. Innstegsstillingar må ikkje erstatte postdoktorstillingar, men

vere eit alternativ for dei som alt har vore postdoktorar. Innstegsstillingar må kunne bli tatt i bruk innanfor alle fagområda. Innstegstilling må vere eit middel for å rekruttera dei beste og gje større tryggleik for å oppnå ei fast stilling. Det er viktig at det kjem nye innstegstillingar, og at det ikkje er stipendiat- eller postdoktorstillingar som vert til innstegsillingar.

Det er sett fram to alternative tekstar om kva som skal til for å oppnå fast stilling. I alternativ 1 vert den som har ei innstegsstilling gitt ein rett til ei fast stilling dersom krava som er stilt er oppnådd, medan alternativ 2 gjev rett til å verte vurdert for fast tilsetjing.

Det viktigaste må vere kva krav som skal gjelde for å kunne få fast stilling ved avslutninga av åremålsperioden. Kriteria for vurdering til fast stilling må vere tydelege, i utlysingstekstane og i vilkåra for åremålstilsetjing. Forskerforbundet og Studentparlamentet går inn for alternativ 1, medan fakulteta går inn for alternativ 2 i departementets framlegg. Universitetsleiinga bad den arbeidsgruppa som skal legge fram forslag om nytt reglement for tilsette i vitskaplege stillingar om å kommentere dette punktet i framlegget frå departementet. Gruppa har valt ikkje å gjere det, fordi ho ønskjer å utarbeide forslaget sitt utan å ta stilling til dette punktet. Etter ei samla vurdering vert forslaget som er uttrykt i alternativ 1 støtta. Gitt at det er open konkurranse om stillingane og klåre, faglege kriterier og systematisk vurdering av om krava er oppnådd, vil ein rett til ei fast stilling om ein oppfyller kriteria, vere det beste alternativet for å rekruttera dei beste og for å gje større tryggleik enn det andre alternativet gjev.

Forskerforbundet meiner stillinga bør rettast inn for å kvalifisera til professorstilling. Det er ikkje drøfta kva periode ei innstegstilling skal ha. Forskerforbundet tek til orde for ein periode på seks år. Vurderinga frå Forskerforbundet, både om nivå og periode vert støtta.

17. Bistilling

Det er positivt å få ein klår heime for at bistillingar er midlertidige. Det er likevel rimeleg å peike på eit anna tilhøve. Ved universitetssjukehusa er det vanleg med stillingar som kombinerer ei fast hovudstilling ved sjukehuset, med ei bistilling ved universitetet, der det er ein føresetnad for bistillinga at ein har ei hovudstilling ved sjukehuset. Grunnlaget for bistillinga falle bort om personen ikkje lenger har slik hovudstilling. For delte stillingar er det inga slik kobling. Skiljet bør gå fram av lova.

Med desse kommentarane vert følgjande tilrådd som

Vedtak:

Rektor og universitetsdirektør får fullmakt til å utforme høyringsutsegna frå Universitetet i Bergen, bygd på saksframlegget og merknadene som kom fram i styrets møte.

16/10-2013

10.10.2013 – Per Gunnar Hillesøy

Vedlegg:

1. Høyringsbrev frå Kunnskapsdepartementet, 10.07.2013
2. Høyringsnotat av same dato
3. Høyringsbrev til fakulteta m.fl., 27.08.2013
4. Høyringssvar frå:
 - a) Det humanistiske fakultet 02.10.2013
 - b) Det humanistiske fakultet 16.09.2013
 - c) Det matematisk-naturvitskaplege fakultet 01.10.2013
 - d) Det medisinsk-odontologiske fakultet 24.09.2013
 - e) Det psykologiske fakultet 01.10.2013
 - f) Det samfunnsvitskaplege fakultet 01.10.2013
 - g) Studentparlamentet 28.09.2013
 - h) Forskerforbundet ved UiB 01.10.2013

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

VEDL. SAK NR.: 76-1
STYRE-MØTE 24/10-2013

Til adressater ifølge vedlagte høringsliste

Deres ref	Vår ref	Dato
	12/1421-	10.07.13

Høring – forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Kunnskapsdepartementet sender med dette forslag til endringer i lov av 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler på høring.

I høringsnotatet foreslår departementet en rekke ulike lovendringer, blant annet:

- endring i klageadgangen på NOKUTs vedtak om generell godkjenning av utenlandsk utdanning
- tvungen avslutning av doktorgrad ved uredelighet i doktorgradsavhandlingen
- ansettelse på innstegsvilkår - en oppfølging av forskningsmeldingen 2013
- endring knyttet til behandling av saker om politiattest
- klageinstans ved klager på avslag etter offentlighetsloven
- ny ordning ved klage over formelle feil ved eksamen
- salærstatter ved dekning av advokatbistand skal begrenses til statens satser
- adgang for departementet til å avsette enkeltmedlemmer av styret
- rett til utsatt eksamen for studenter som får barn

Høringsnotat følger vedlagt og ligger på departementets nettsider på følgende adresse:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/hoeringer>

Liste over høringsinstansene er vedlagt. Departementet ber høringsinstansene vurdere om saken bør forelegges underordnede organer som ikke er nevnt på listen.

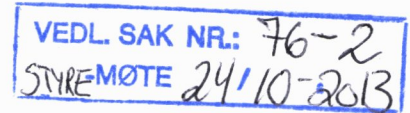
Vi ber om at eventuelle merknader sendes til postmottak@kd.dep.no **innen 1. november 2013.**

Med hilsen

Rolf L. Larsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Irene Tveite-Strand
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Høringsnotat – forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Bakgrunn for endringsforslaget

I forskningsmeldingen "Lange linjer – kunnskap gir muligheter" (Meld. St. 18 2012-2013), varslet regjeringen at de ønsker å etablere en prøveordning med inntil 300 tilsettingsforhold i innstegsstillinger innenfor enkelte fag som har hatt utfordringer i forbindelse med rekruttering.

Videre ble det varslet i forskningsmeldingen at departementet vil vurdere om det er behov for lovendringer for å sikre doktorgradsstudenters rettsstilling, særlig knyttet til sanksjoner ved vitenskapelig uredelighet.

Kunnskapsdepartementet har også sett at det er behov for enkelte endringer og presiseringer ellers i universitets- og høyskoleloven (uhl.).

Departementets forslag omtales i det følgende i paragrafenes rekkefølge i loven.

1. Fusjon mellom Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark

Universitetet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark organiseres fra 1. august 2013 som én institusjon under navnet Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Departementet foreslår at universitets- og høyskoleloven § 1-4 annet ledd endres i tråd med dette.

§ 1-4 annet ledd skal lyde:

(2) Universitet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Universitetet i Stavanger har et særskilt nasjonalt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Departementet kan gi nærmere forskrift om samarbeid og arbeidsdeling mellom universitetene på dette området.

2. NOKUTs styre

2.1 Gjeldende rett

NOKUTs styre oppnevnes av Kongen, jf. uhl. § 2-2 annet ledd første punktum, mens styrets leder oppnevnes av departementet.

2.2 Departementets forslag

Departementet mener det er lite hensiktsmessig at styret oppnevnes av Kongen mens styrets leder oppnevnes av departementet. Styret, inkludert dets leder, bør oppnevnes av departementet.

§ 2-2 annet ledd skal lyde:

(2) Styret oppnevnes av *departementet* og består av åtte medlemmer. Ett medlem skal være student. Ett medlem skal oppnevnes blant NOKUTs ansatte og skal ha stemmerett i saker som angår de ansattes forhold. Det skal oppnevnes varamedlemmer, herunder personlige varamedlemmer for de ansattes og studentenes medlemmer. Departementet oppnevner styrets leder.

3. Klage på vedtak om generell godkjenning av utdanning

3.1 Gjeldende rett

Generell godkjenning av utenlandsk utdanning er regulert i uhl. § 3-4. NOKUT avgjør etter søknad fra enkeltpersoner hvorvidt utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon, eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skal gis generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning.

Generell godkjenning er primært et hjelpemiddel for personer som ønsker å jobbe innenfor et yrke som ikke er lovregulert. NOKUT gir slik godkjenning etter å ha vurdert oppbygning og nivå på høyere utdanning i det landet utdanningen er avlagt. Vurderingen av utenlandsk utdanning bygger på GSU-listen, en liste som viser hva som kreves for å oppnå generell studiekompetanse for personer med utenlandsk utdanning, og på NOKUTs kunnskap om andre lands utdanningssystem og de ulike utenlandske lærestedene. Ut fra vitnemål og karakterutskrifter vurderer NOKUT videre hva en utenlandsk utdanning tilsvarende i Norge, herunder om hele eller deler av utdanningen er likestilt med norsk høyere utdanning samt hvilket omfang utdanningen har. Dette blir angitt i studieår og studiepoeng. Det kan også gis godkjenning som er likestilt med en norsk grad, som høgskolekandidatgrad, bachelorgrad, mastergrad eller doktorgrad (ph.d.).

NOKUT bruker de arbeidsmetoder som ligger til grunn for det europeiske nettverket ENIC-NARIC hvor internasjonal likebehandling og transparens er viktig. Arbeidet er også forankret innenfor den nordiske paraplyorganisasjonen NORRIC. Med utgangspunkt i de ovennevnte prinsipper og praksis foretar NOKUT en konkret faglig skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt en klagenemnd som avgjør klager over vedtak fattet av NOKUT, jf. forskrift om kvalitet i høyere utdanning kap 7. Nemnda består av fem medlemmer og syv varamedlemmer. Leder av nemnda og varamedlem for leder fyller de lovbestemte krav for lagdommere. De resterende er representanter for universitets- og høyskolesektoren, hvorav to er studentrepresentanter. Sekretær for nemnda er en av NOKUTs jurister som forbereder sakene som behandles i nemnda.

I 2011 og 2012 oversendte NOKUT henholdsvis 105 og 144 saker til nemnda. Til sammenlikning forventer NOKUT å motta rundt 6.500 individuelle søknader om generell godkjenning av utenlandsk utdanning i 2013.

Det følger av uhl. § 2-1 åttende ledd at NOKUTs vedtak overfor private utdanningsinstitusjoner i forskrift kan unntas fra reglene om klage i forvaltningsloven. Med hjemmel i denne bestemmelsen har Kunnskapsdepartementet i forskrift om kvalitet i høyere utdanning § 1-9 fastsatt særskilte regler for NOKUTs klagenemnds kompetanse når det gjelder evaluering av kvalitetssikringssystem, akkreditering og revidering av akkrediteringen innenfor høyere utdanning og fagskoleutdanning. I denne type vedtak kan NOKUTs faglige vurderinger av de faktiske forhold ikke påklages. Det vil si at det bare er saksbehandlingsfeil som kan påklages. Begrunnelsen for dette er at vedtakene i første instans forutsetter en sakkyndig kompetanse som klagenemnda ikke besitter. Det er per i dag ikke gjort et tilsvarende unntak for vedtakene om generell godkjenning av utenlandsk utdanning.

3.2 Departementets forslag

Forvaltningsloven (fvl.) har regler om klage i kap VI. Av fvl. § 28 fremgår det at enkeltvedtak kan påklages til forvaltningsorgan som er nærmest overordnet det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket. Begrepet enkeltvedtak er definert i lovens kapittel I som "en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet, og som er bestemmende for rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer". Klageretten er således en rett til å kreve at forvaltningen behandler en sak på nytt, samt en rett til å kreve at organet som behandlet saken i første instans bringer saken inn for sitt overordnede forvaltningsorgan dersom vedtaket blir opprettholdt.

Hovedregelen i forvaltningsloven er at klageinstansen kan prøve alle sider av saken, jf. fvl. § 34 andre ledd. I fvl. § 28 femte ledd er det åpnet for at på særskilte saksområder kan Kongen fastsette klageregler som avviker fra reglene om klage i forvaltningsloven. Det er presisert at begrensninger i klageretten bare kan fastsettes når tungtveiende grunner taler for det.

Bestemmelsen i fvl. § 28 femte ledd kommer ikke direkte til anvendelse i dette tilfellet da begrensningen i klageadgangen vil bli lovfestet og ikke forskriftsfestet. Men det samme kravet til tungtveiende grunner må likevel legges til grunn. Uttalelser fra Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling, som behandler søknader om unntak etter fvl. § 28 femte ledd, viser at deres praksis er restriktiv.

I en uttalelse fra Lovavdelingen av 28. mars 2003 (saksnr. 2003/261 EO) sies det at et argument som kan tale for en begrensning av klageretten, er det

forhold at klageinstansen ikke har samme faglige forutsetning for å utøve et skjønn som underinstansen. Etter departementets oppfatning er dette tilfellet i NOKUTs godkjenningssaker. For å sikre tilliten til godkjenningssystemet, er det avgjørende at ikke bare søkerne, men også søkers fremtidige arbeidsgivere, opplever at vedtaket er fattet på et materielt riktig grunnlag. Klagenemnda har ikke inngående kunnskap om andre lands utdanningssystemer og internasjonal praksis for godkjenning av utdanning. De bør da ikke kunne overprøve de faglige vurderinger foretatt av NOKUT. Ulempen dette medfører for den enkelte søker må veies opp mot den situasjon at klagenemnda kan avsi vedtak som ikke gir tredjepart en korrekt angivelse av søkers utdanning.

Det vil fortsatt være mulig å klage på saksbehandlingsfeil og brudd på forvaltningsrettslige prinsipper som myndighetsmisbruk og forskjellsbehandling. Videre kan klagenemnda oppheve vedtaket hvis de for eksempel anser det som urimelig eller for dårlig behandlet, for så å sende saken tilbake til NOKUT for ny saksbehandling.

Departementet foreslår derfor at § 3-4 endres slik at NOKUTs faglige vurderinger i saker om generell godkjenning av utenlandsk utdanning ikke kan påklages.

§ 3-4 skal lyde:

NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går under loven, skal gis generell godkjenning slik at utdanningen i nivå og omfang godkjennes som likesilt med akkreditert norsk høyere utdanning. *NOKUTs faglige vurdering av de faktiske forhold i forbindelse med vedtak kan ikke påklages.* Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang etter denne bestemmelsen.

4. Hjemmel for godskrivingsforskriften

Tidligere lød uhl. § 3-4 femte ledd: "Departementet kan gi forskrift om godskrivning etter første ledd og om saksbehandling og klageadgang etter annet og tredje ledd". I gjeldende bestemmelse om godskrivning og faglig godkjenning i § 3-5 lyder forskriftshjemmelen slik, jf. sjuende ledd: "Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang etter denne bestemmelsen". Det er ingenting som tyder på at denne endringen er tilsiktet. I Ot.prp. nr. 83 (2007-2008) på s. 13 står dette om forskriftshjemmelen: "Departementet mener at det er hensiktsmessig å utvide hjemmelen til å gi forskrift om saksbehandling og klage adgang til hele § 3-5 og ikke begrense det til å omfatte vedtak om generell godkjenning og vedtak om faglig godkjenning ved jevn godhetsvurdering slik

bestemmelsen lyder i dag.” Vi setter derfor hjemmelen til å gi forskrift om godskriving inn igjen i loven.

§ 3-5 syvende ledd skal lyde:

(7) Departementet kan gi forskrift om *godskriving*, saksbehandling og klageadgang etter denne bestemmelsen.

5. Rett til utsatt eksamen

5.1 Gjeldende rett

Stortinget ba i anmodningsvedtak nr. 369 (2007-2008) regjeringen om å foreta en helhetlig gjennomgang av regelverket som er bestemmende for rettighetene til studenter som får barn. På bakgrunn av dette, ble det blant annet foreslått enkelte endringer i universitets- og høyskoleloven, jf. Ot.prp. nr. 83 (2007-2008). Herunder ble det foreslått en bestemmelse i lovens § 4-5 første ledd om at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om studenters rett til utsatt eksamen i forbindelse med fødsel. Det ble vist til at studenter som har termin på eksamenstidpunktet møter ulike ordninger når det gjelder om de kan få utsatt eksamen. Høringsinstansene i forbindelse med lovendringen påpekte at retten til utsatt eksamen også burde omfatte fedre, hvilket fikk tilslutning i Stortinget.

5.2 Departementets forslag

Departementet mener at det bør være en sentral regulering av retten til utsatt eksamen for studenter som får barn. Etter en vurdering har imidlertid departementet kommet til at det mest hensiktsmessige er en overordnet bestemmelse som slår fast hvem som skal ha denne rettigheten, men at den nærmere gjennomføringen av denne retten bør reguleres i den enkelte utdanningsinstitusjons regelverk.

Departementer foreslår at en student skal ha rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er satt i perioden tre uker før fastsatt termin og tre uker etter fødsel. Retten til utsatt eksamen eller prøve skal gjelde for både mor og far til barnet. Departementet har vurdert om perioden som gir rett til utsatt eksamen bør settes tilsvarende arbeidsmiljølovens bestemmelser om permisjon. Dette vil innebære at mor gis rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er seks uker etter fødsel, jf. aml. § 12-4, og far gis rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er to uker etter fødsel, jf. aml. § 12-3. Etter departementets vurdering vil en rett til utsatt eksamen opptil seks uker etter ordinær eksamen kunne bli urimelig kostnadskrevende for institusjonen fordi det da vil være lite aktuelt å gjennomføre en felles utsatt eksamen for studenter som har utsatt eksamen på grunn av fødsel og studenter som har utsatt eksamen på grunn av annet gyldig fravær som for eksempel sykemelding.

Det følger av barneloven § 4 a tredje ledd at regler i lov og/eller forskrift som gjelder for en far, gjelder på samme måte for en medmor¹. I forlengelse av dette mener departementet at det er naturlig at også adoptivforeldre får de samme rettighetene.

Eksamensformen, for eksempel muntlig, skriftlig eller hjemmeksamen, er uten betydning. Studenten må søke institusjonen om å få utsatt eksamen. Med søknaden skal det leveres dokumentasjon på de forholdene som gir rett til utsatt eksamen.

Utdanningsinstitusjonene skal arrangere en eksamen som avholdes enten tidligere enn tre uker før termin eller tre uker etter fødsel. Dersom det er flere studenter som har rett til utsatt eksamen av ulike årsaker, kan institusjonen samordne disse i én eksamen. Departementet viser til at institusjonene kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 4-5 første ledd skal lyde:

(1) En student som får barn under studiene, skal gis rett til permisjon fra studiene under svangerskap og til omsorg for barn. I permisjonsperioden har studenten fortsatt status som student ved institusjonen og har rett til å gjenoppta sine studier på tilsvarende nivå som før permisjonen. *En student som venter barn og er oppmeldt til eksamen, har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er i perioden mellom tre uker før termin og tre uker etter fødsel. Institusjonene kan gi nærmere bestemmelser om utsatt eksamen i eksamensforskriften, jf. § 3-9 syvende ledd.* Bestemmelsene i arbeidsmiljøloven §§ 12-1 til 12-5 og § 12-7 gjelder så langt de passer.

6. Vedtaksmyndighet for utestengingsvedtak

6.1 Gjeldende rett

Universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 – 4-10 fastsetter at studenter under nærmere angitte omstendigheter kan bortvises eller utestenges fra institusjonen. Avgjørelse om dette skal treffes av "styret selv" eller institusjonens klagenemnd. Formuleringen "styret selv" er til hinder for at styret kan delegere til andre å treffe slik avgjørelse.

Etter uhl. § 4-8 første ledd kan en student, som til tross for skriftlig advarsel fra styret opptre på en måte som er grovt forstyrrende for medstudenter eller virksomheten ved institusjonen, etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd bortvises fra bestemte områder ved institusjonen for inntil ett år.

¹ Medmor er betegnelsen på en kvinne som gis juridisk foreldrestatus for hennes kvinnelige ektefelle eller samboers biologiske barn født etter assistert befruktning.

6.2 Departementets forslag

Departementet mener at avgjørelser om utestenging av studenter ikke er av strategisk art eller har en karakter som gjør det hensiktsmessig at styret fatter denne typen vedtak. For å sikre betryggende saksbehandling bør slike vedtak fattes av institusjonens klagenemnd.

Bortvisning og utestenging etter uhl. § 4-8 kan først skje etter at studenten har fått skriftlig advarsel fra styret. Etter departementets vurdering er slike advarsler heller ikke vedtak av en slik art at styret bør fatte dem. Da det ikke står "styret selv" i bestemmelsen, står styret fritt til å delegere til andre ved institusjonen å gi advarsel til studenten. Vi mener imidlertid at en advarsel om utestegning for inntil et år er av en såpass alvorlig art og innebærer betydelige konsekvenser for studenten at det bør være rektor som har myndighet til å fatte slikt vedtak. Departementet foreslår en endring der "styret selv" fjernes som instans som kan treffe avgjørelse etter §§ 4-7 – 4-10.

I følgende bestemmelser vil ordene "styret selv" bli strøket:

- § 4-7 første ledd vedrørende annullering av eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs
- § 4-7 annet ledd vedrørende annullering av godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve
- § 4-8 første ledd vedrørende bortvisning, utestengning og fratakelse av retten til å gå opp til eksamen
- § 4-8 annet ledd vedrørende utestengning fra studier med klinisk undervisning og praksisopplæring og fratakelse av retten til å gå opp til eksamen
- § 4-8 tredje ledd vedrørende utestengning på bakgrunn av forhold som beskrevet i § 4-7 første eller annet ledd og fratakelse av retten til å gå opp til eksamen
- § 4-9 femte ledd vedrørende utestenging grunnet straffbare forhold – politiattest
- § 4-10 tredje ledd vedrørende utestenging etter skikkethetsvurdering

§ 4-8 første ledd skal lyde:

(1) En student som tross skriftlig advarsel fra *rektor* gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, kan etter vedtak av institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, bortvises fra nærmere bestemte områder ved institusjonen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra *rektor* fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenge ham eller henne fra studiet og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år.

7. Fusk ved "gjennomføring av eksamen"

7.1 Gjeldende rett

I dag følger det av § 4-7 første ledd bokstav b, at det bare er den som har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av eksamen eller prøve som kan bli funnet skyldig i fusk. Begrepet "avleggelse av" blir av noen institusjoner tolket slik at det kun omfatter fusk som gjøres etter at eksamensoppgaven er blitt delt ut. Andre institusjoner har derimot en videre forståelse av hva begrepet omfatter, og tolker dette slik at også det å legge igjen hjelpemidler og skriftlige notater og lignende for å forsøke å få dette gjennom eks. bokkontroll umiddelbart forut for selve eksamen anses som forsøk på fusk.

7.2 Departementets forslag

Departementet mener at det bør presiseres at det kan foreligge fusk også i situasjoner der eksamensoppgavene ennå ikke er delt ut. Eksempler på dette er der ulovlige hjelpemidler ligger sammen med andre papirer som er lagt sammen med lovlige hjelpemidler, og der dette blir avdekket under bokkontrollen. Dette skjer før eksamensoppgaven deles ut, men må etter departementets vurdering anses som fusk, fordi studenten ikke kan reversere handlingen. De hjelpemidlene en student legger på pulten klar for bokkontroll er de hjelpemidlene studentene akter å ha tilgjengelige under eksamen. Det legges til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og til også å være svært nøye med hva som skal brukes under selve eksamen. Denne aktsomhetsplikten gjelder allerede ved innlevering til bokkontroll.

Vi finner det klart at å ha med seg ulovlige hjelpemidler inn i eksamenslokalet og etterlate dem der for å kunne bruke dem under eksamen, må anses som fullbyrdet fusk. Departementet mener derfor at ved å endre uttrykket "ved avleggelse av" til "i forbindelse med gjennomføring av" vil det fremgå tydeligere at slike situasjoner også omfattes av fuskebegrepet, og anses som fusk.

§ 4-7 første ledd bokstav b skal lyde:

b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket *i forbindelse med gjennomføring av*, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføring av vedkommende kurs.

8. Informasjonsutveksling om vedtak om fusk og bruk av falske dokumenter med mer

8.1 Gjeldende rett

Universitets- og høyskoleloven kapittel 4 om studentenes rettigheter og plikter omhandler blant annet fusk og bruk av falske dokumenter under studiet, klanderverdig opptreden, samt sanksjoner knyttet til slike brudd. Det følger av § 4-7 syvende ledd at institusjonene "kan" informere hverandre om annullering av eksamen eller prøve grunnet fusk, mens det følger av § 4-8 første og tredje ledd at institusjonene "skal" informere hverandre om utestengings- og bortvisningsvedtak på grunn av fusk eller klanderverdig opptreden. Etter § 3-7 syvende ledd "skal" også NOKUT og Samordna opptak, i tillegg til institusjonene, informere hverandre dersom en søker har levert falske dokumenter.

Det følger av samtlige av de nevnte bestemmelsene at departementet kan gi nærmere bestemmelser om informasjonsutvekslingen. Departementet har tatt initiativ til et arbeid med opprettelsen av et felles register, RUST (Register om utestengte studenter), som skal muliggjøre en effektiv og trygg formidling av vedtak om utestenging og lignende. Registeret er en database som kommuniserer med institusjonenes elektroniske datasystem, i all hovedsak FS.

Informasjonsflyten skjer ved at vedtak om utestenging fattes lokalt ved den enkelte institusjon. Deretter registrerer saksbehandler ved institusjonen vedtaket i FS eller i annet system som kommuniserer med RUST. Følgende informasjon overføres deretter til RUST: fødselsnummer, institusjonsnummer, periode, vedtakstype, studieklassifisering, saksbehandler. Informasjonen viderefremmes via FS til de institusjonene der det er relevant, det vil si til institusjoner der personen søker om opptak til eller der personen er student på en utdanning som omfattes av vedtaket. Når perioden for vedtaket er utløpt slettes vedtaket fra RUST. RUST er utviklet av USIT ved UiO og forvaltes i startfasen av Samarbeidstiltaket FS (Felles Studentsystem). Departementet vil lage retningslinjer til bruk av RUST, og utdanningssektoren vil få nærmere informasjon om dette. Det tas sikte på at RUST er i drift fra nyåret 2014.

Hensikten med informasjonsutvekslingen er å opplyse institusjonene om vedtak vedrørende opptakskarantene, eksamenskarantene og utestenging som har virkning ut over institusjonen vedtaket er fattet på. Dette vil hindre at studenter skal få opptak til andre institusjoner når det foreligger et sanksjonsvedtak. Informasjonsutvekslingen er også begrunnet i at studenten ikke skal kunne benytte seg av falske dokumenter ved andre institusjoner.

8.2 Departementets forslag

Departementet foreslår å samle bestemmelsene om informasjonsutveksling i en ny bestemmelse. Videre foreslår departementet en hjemmel i lov slik at

informasjonsutvekslingen mellom institusjonene skal foregå gjennom et offentlig eid register (RUST). Dette for å tilfredsstillere krav etter personopplysningsregelverket. Departementet foreslår å videreføre hjemmel til å kunne fastsette rutiner for informasjonsutvekslingen i forskrift.

Ny § 4-12 skal lyde:

§ 4-12 Informasjon om vedtak om utestenging og karantene ved opptak

(1) Departementet kan fastsette i forskrift at institusjoner under denne lov skal registrere informasjon om vedtak fattet i medhold av § 4-8 første ledd, andre ledd og tredje ledd og § 4-10 i et offentlig eid register.

(2) Departementet kan gi forskrift om at institusjoner under denne lov, NOKUT og Samordna opptak skal registrere informasjon om vedtak fattet etter § 3-7 syvende ledd.

(3) Departementet kan gi rutiner for informasjonsregisteret i forskrift.

§ 3-7 syvende ledd oppheves. Eksisterende § 3-7 åttende og niende ledd blir nye syvende og åttende ledd.

§ 4-7 syvende ledd oppheves.

§ 4-8 første ledd tredje setning, andre ledd andre setning og tredje ledd tredje og fjerde setning oppheves.

9. Medvirkningsansvar ved fusk på eksamen

9.1 Gjeldende rett

Det følger av § 4-8 tredje ledd at en kandidat som har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs kan bli utestengt fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen i inntil ett år. Bestemmelsen rammer kun den som selv forsøker å oppnå en fordel ved å fuske, og det er følgelig ikke adgang til å sanksjonere en som medvirker til en annens fusk slik bestemmelsen lyder i dag.

9.2 Departementets vurdering og forslag

Utdanningsinstitusjonene hadde i den opphevede lov av 16. juni 1989 nr. 77 om universiteter og vitenskapelige høyskoler § 47 første ledd hjemmel for å sanksjonere medvirkning til fusk. Bestemmelsen skulle videreføres uendret i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler § 42 fjerde ledd, jf. Ot.prp. nr. 85 (1993-1994) s. 70, men ble ved en feil utelatt i lovutkastet.

Dette har medført at dagens lov ikke har en eksplisitt hjemmel til å utestenge studenter som medvirker til fusk.

Utdanningsinstitusjonene har ved flere tilfeller vært nødt til å håndtere studenter som har medvirket til fusk. En utestengning er et alvorlig inngrep i studentenes rettigheter, og det er etter departementets vurdering nødvendig med en uttrykkelig hjemmel i lov. Departementet foreslår derfor at § 4-8 tredje ledd bør utvides til også å omfatte medvirkning til fusk.

§ 4-8 tredje ledd skal lyde:

(3) En kandidat som har opptrådt slik som beskrevet i § 4-7 første eller annet ledd, *eller har medvirket til dette*, kan ved vedtak av institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved institusjoner under denne lov i inntil ett år. Slik adgang til utestenging gjelder ikke for stipendiater ansatt ved institusjonen ph.d.-graden avlegges ved. Andre universiteter og høyskoler under denne lov skal informeres om vedtaket. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner mv.

10. Dekning av kostnader til advokat i utestengingssaker

10.1 Gjeldende rett

I saker om annullering av eksamen, bortvisning og utestenging skal institusjonen dekke eventuelle utgifter kandidaten har til advokatbistand, jf. § 4-8 femte ledd, § 4-9 sjuende ledd og § 4-10 femte ledd. Plikten til å dekke slike utgifter inntreffer fra det tidspunktet det er reist en sak om bortvisning eller utestenging. Institusjonen har også plikt til å dekke advokatutgifter ved domstolsprøving av vedtak om bortvisning, utestenging og skikkethetsvurdering, jf. § 4-11 annet ledd. I lovforarbeidene, i rundskriv om veiledning i behandling av klagesaker ved institusjoner under lov om universiteter og høyskoler og i rundskriv om skikkethetsforskriften er det forutsatt at advokathonoraret skal begrenses til statens salærsatser.

Verken universitets- og høyskoleloven eller forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10, gir uttrykkelige begrensninger med hensyn til salærsats eller antallet timer advokaten kan bruke på saken.

10.2 Departementets forslag

Sivilombudsmannen gir i en uttalelse 13. februar 2012 (Sak 2011/1883) uttrykk for at en begrensning av advokatens timesats til den offentlige salærsatsen må være bestemt i lov eller forskrift for å være rettslig bindende. Departementet legger til grunn at en begrensning med hensyn til anvendte timer også må bestemmes i lov eller forskrift.

Et vedtak om bortvisning eller utestenging vil være en alvorlig og omfattende inngripen overfor en student. Retten til å få dekket eventuelle advokatutgifter i slike saker er derfor et viktig rettssikkerhetsprinsipp. Denne ordningen kan sammenlignes med ordningen etter rettshjelploven, som har som formål å sikre nødvendig juridisk bistand til personer som ikke har økonomiske forutsetninger til å ivareta et rettshjelpbehov av stor personlig og velferdsmessig betydning. Andre lignende ordninger er oppnevning av forsvarer eller bistandsadvokat i straffesaker etter straffeprosessloven og bestemmelsen i forvaltningsloven § 36 om dekning av saksomkostninger når et vedtak er blitt endret til gunst for en part. Felles for disse ordningene er at det offentlige skal dekke rimelige og nødvendige utgifter.

Lovgivers intensjon har vært å begrense utgiftene til juridisk bistand til det offentliges gjeldende salærsatser. Departementet foreslår på denne bakgrunnen at de aktuelle lovbestemmelsene endres slik at det fremgår uttrykkelig at utgiftene til advokat skal beregnes ut fra en timesats tilsvarende den til enhver tid gjeldende offentlige salærsatsen, fastsatt av Justisdepartementet med hjemmel i salærforskriften².

Videre mener departementet at det bør fremgå tydelig av lovteksten at institusjonene kun skal dekke nødvendige utgifter til juridisk bistand. Vi foreslår derfor en hjemmel til at departementet eller Felles klagenemnd kan sette ned salæret i saker der de finner at det er benyttet lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig. En lignende bestemmelse finnes i salærforskriften § 7. Her sies det at den som har innlevert arbeidsoppgaven skal gis mulighet til å uttale seg før salæret settes ned, og at hvis salæret settes ned skal det gis en kort begrunnelse. Dette er saksbehandlingsregler som følger av forvaltningsloven, og departementet mener derfor at det ikke er nødvendig å ta dem med i lovteksten.

Departementet viser til at prøving for domstolene med rett til dekning av saksomkostninger bare gjelder en rettsinstans, tingretten, jf. Ot.prp. nr. 79 2003-2004 side 42, og det foreslås en presisering for at dette skal komme tydeligere frem av loven.

§ 4-8 femte ledd skal lyde:

(5) Kandidaten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. *Nødvendige utgifter* til dette dekkes av institusjonen. *Utgiftene dekkes etter timesats fastsatt av Justisdepartementet etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.v. § 2. Finner*

² For 1997-12-03 nr. 1441: Forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.v.

departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig skal salæret settes ned.

§ 4-9 sjuende ledd skal lyde:

(7) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist ved institusjonens klagenemnd *etter § 4-8 femte ledd.*

§ 4-10 femte ledd skal lyde:

(5) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak er reist i skikkethetsnemnda *etter § 4-8 femte ledd.*

§ 4-11 annet ledd skal lyde:

(2) Forliksmegling foretas ikke. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet *for tingretten*, herunder også *nødvendig* honorar til saksøkers advokat *etter den offentlige salærsats.*

11. Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning

11.1 Gjeldende rett

Institusjoner som etter universitets- og høyskoleloven § 3-2 kan tildele graden philosophiae doctor (ph.d) har utarbeidet egne regelverk for denne graden. Disse regelverkene tar for seg blant annet opptak til doktorgradsprogram, krav til søknaden om opptak, avtale om doktorgradsutdanningen, frivillig og tvungen avslutning av før avtalt tid, krav til avhandlingen, veiledning, ny levering og klage. Regelverkene er i stor grad utformet i samsvar med Universitets- og høgskolerådets (UHR) veiledende retningslinjer for ph.d.-graden.

11.2 Departementets forslag

Kunnskapsdepartementet ser etter en gjennomgang at det er behov for en lovhjemmel for å samordne utdanningsinstitusjonenes regelverk og praksis for å sikre doktorgradskandidaters rettstilling, særlig knyttet til sanksjoner ved vitenskapelig uredelighet. Departementet viser i denne sammenheng til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2012/1158. I denne saken uttalte ombudsmannen at han mente det forelå svakheter ved reguleringen av doktorandens rettstilling.

Tvungen avslutning fremstår for departementet som en egnet sanksjon ved vitenskapelig uredelighet under doktorgradsutdanningen. Departementet mener imidlertid at institusjonenes hjemmel til å bestemme tvungen avslutning bør fremgå klarere av loven. Departementet viser til at målsettingen med forskerutdanningen er at denne skal kvalifisere for selvstendig forskningsvirksomhet og for annet arbeid i samfunnet hvor det

stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske normer. Utdanningen skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid som skal dokumenteres med en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt faglig nivå.

Ved vurdering av tvungen avslutning mener departementet at det er hensiktsmessig å se hen til forskningsetikkloven med tilhørende forskrift. Denne loven skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente etiske normer.

Grunnlaget for tvungen avslutning vil etter forslaget enten være vitenskapelig uredelighet eller vesentlig mislighold. Vitenskapelig uredelighet er definert i forskningsetikkloven § 5 annet ledd som ”forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt.”

Vesentlig mislighold av ph.d.-avtalen kan eksempelvis være vesentlig forsinkelse som skyldes forhold kandidatene selv rår over, eller ved gjentatte eller vesentlige brudd på kandidatens plikter etter avtalen, som informasjons-, oppfølgings- eller rapporteringsplikt.

Skyldkravet for vitenskapelig uredelighet i doktorgradsavhandlingen vil være forsett eller grov uaktsomhet. Dette tilsvarer skyldkravet ved vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven § 5 og fusk på eksamen etter uhl. § 4-7 første ledd bokstav b.

Tvungen avslutning vil innebære en strengere reaksjon enn utestengning for inntil ett år, slik reglene er ved fusk på eksamen, jf. uhl. §§ 4-7 og 4-8. Departementet viser til at opptak til doktorgradsutdanningen skjer etter en samlet skjønnsmessig vurdering av søknaden om opptak, for eksempel prosjektbeskrivelsen, søkerens formelle kvalifikasjoner, tilstrekkelige ressurser for gjennomføringen og den innsendte planen for forskerutdanningen. Departementet mener at en automatisk rett for doktorgradskandidaten å komme tilbake og fullføre utdannelsen dersom kandidaten har blitt utestengt, ikke er i tråd med ph.d.-utdanningens strenge krav til selvstendighet og ansvar for vitenskapelig redelighet. Tvungen avslutning vil ikke innebærer generell avskjæring fra adgangen til å søke nytt opptak til doktorgradsutdanning, og det vil være opp til den enkelte utdanningsinstitusjon om de ønsker å inngå en ny ph.d.-avtale med vedkommende.

I 2009 ble uhl. § 4-7 og § 4-8 tredje ledd endret for å få frem at bestemmelsen om utestenging ved fusk også skal omfatte doktorgradskandidaters fusk ved prøver underveis i doktorgradsutdanningen. Det ble i forarbeidene presisert

at disse bestemmelsene ikke gjelder uredelighet i selve doktorgradsarbeidet. Departementet mener det er hensiktsmessig at reaksjoner ved doktorgradskandidaters fusk på prøver underveis i doktorgradsutdanningen bør omtales i en egen bestemmelse. For det første gir det en mer samlet fremstilling av reglene i loven som gjelder for doktorgradskandidater. Dessuten vil det kunne være slik at forhold som etter dagens universitets- og høyskolelov bare gir adgang til utestenging i inntil ett år, vurderes av arbeidsgiver som så alvorlige at de gir grunnlag for oppsigelse eller avskjed etter tjenestemannsloven §§ 9 eller 15, eller arbeidsmiljøloven §§ 15-7 eller 15-14. Den gjeldende bestemmelsen i uhl. § 4-8 som gir adgang til utestenging i inntil ett år angir derfor ikke alle aktuelle konsekvenser for en doktorgradskandidat som fusker i prøver underveis i studiet, og departementet foreslår derfor at også doktorgradskandidaters fusk i prøver underveis omtales i ny uhl. § 4-8 sjette ledd.

I de fleste tilfeller er doktorgradskandidatene ansatt ved utdanningsinstitusjonen i en stipendiatstilling. I slike tilfeller vil det forholdet som er grunnlag for tvungen avslutning av avtalen også danne grunnlag for eventuelle sanksjoner etter tjenestemannsloven §§ 9, 14 og 15 eller arbeidsmiljøloven §§ 15-7 og 15-14. I slike tilfeller vil forholdet behandles i en to-trinnsprosess, hvor man først avklarer konsekvensene av vitenskapelig urededelighet eller vesentlig mislighold under forskerutdanningen og deretter konsekvensene for kandidatens ansettelsesforhold.

Ved utestenging på grunn av fusk på eksamen har en student rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt, jf. uhl. § 4-8 femte ledd. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen. Etter departementets vurdering er det ikke rimelig eller behov for å likestille studenter og doktorgradskandidater når det gjelder rett til å få dekket advokatutgifter av institusjonen. Doktorgradskandidater er som regel ansatt i en stipendiatstilling og vil ha inntekter. Som arbeidstaker vil en doktorgradskandidat ha de samme rettigheter og muligheter som andre arbeidstakere, og arbeidsgiver bør ikke ha større ansvar for å dekke disse arbeidstakernes advokatutgifter enn andre arbeidstakeres utgifter til advokat i forbindelse med en eventuell rettstvist.

Departementet ser det derfor ikke som hensiktsmessig eller nødvendig for doktorgradskandidatenes rettsikkerhet at disse har rett til å få dekket utgiftene til bistand fra advokat eller annen talsperson i saker om tvungen avslutning av doktorgradsutdanning.

Departementet mener at institusjonene bør kunne fastsette nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift.

§ 4-8 sjette ledd skal lyde:

6) *Institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanning, ved vesentlige mislighold av ph.d.-avtalen eller forsettelig eller grov uaktsom vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkløven § 5 andre ledd. Ved fusk på prøver underveis i ph.d.-utdanningen kan institusjonenes klagenemnd vurdere om reaksjonen skal fastsettes etter denne bestemmelsens tredje ledd, eller om forholdet er så alvorlig at de gir grunnlag for tvungen avslutning. Institusjonene fastsetter nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans.*

12. Politiattestnemnda**12.1 Gjeldende rett**

Med hjemmel i uhl. § 4-9 femte ledd har departementet oppnevnt en egen nasjonal nemnd for politiattestsaker (heretter kalt nemnda) som avgjør om studenter som har merknader på politiattesten, skal nektes å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring.

Nemnda behandler slike saker som førsteinstans. Institusjonens klagenemnd eller styret selv gir kun en uttalelse i saken som danner grunnlag for nemndas avgjørelse. Sekretariatet for politiattestnemnda er lagt til Høgskolen i Oslo og Akershus.

Nemnda består av fem medlemmer, herunder en leder og to studentrepresentanter, og er vedtaksfør når leder og tre andre medlemmer er til stede. Leder av nemnda skal oppfylle de lovbestemte krav til lagdommer. Nemnda oppnevnes for fire år av gangen. Det skal oppnevnes personlige varamedlemmer.

Dersom en student fremlegger politiattest med merknader som nevnt i Forskrift om opptak til høyere utdanning av 31. januar 2007 nr. 173 §§ 6-2 til 6-4, skal utdanningsinstitusjonen snarest mulig, og senest innen ti dager etter at politiattesten er mottatt, sende politiattesten til nemnda, jf. opptaksforskriften § 6-11. Nemnda skal behandle saken snarest mulig og senest innen fire uker etter at saken er mottatt fra undervisningsinstitusjonen.

Klageinstans for politiattestnemndas vedtak er Felles klagenemnd, en nasjonal klagenemnd oppnevnt av Kunnskapsdepartementet for behandling av klagesaker etter uhl. §§ 4-7 til 4-10.

12.2 Departementets forslag

Departementet ønsker å gjøre behandlingen av saker hvor studenter har merknader på politiattesten enklere og raskere.

Dagens ordning innebærer at saken må gjennom to trinn, først til uttalelse hos institusjonens klagenemnd eller styret selv, deretter til endelig avgjørelse hos politiattestnemnda. Styret er vedtaksfør når mer enn halvparten av medlemmene er til stede og avgir stemme, jfr. uhl. § 9-7, og institusjonens klagenemnd er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede, jfr. uhl. § 5-1. Etter § 5-1 skal universiteter og høyskoler opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for kandidatene. Videre er den nasjonale nemnda for politiattest vedtaksfør når leder og tre andre medlemmer er til stede, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning av 31. januar 2007 nr. 173 § 6-12. Følgelig er behandlingen av saken avhengig av organer som enten kun samles ved behov, og som da er avhengig av at nok medlemmer er tilgjengelig, eller som møtes jevnlig, men ikke ofte. I tillegg har departementet fått opplyst at politiet, av diverse årsaker, kan ha en svært lang saksbehandling for utstedelse av politiattest.

Som det fremgår av det ovennevnte kan det gå nærmere seks uker, og noen ganger lenger, fra studenten sender inn politiattest til han eller hun mottar svar på om de kan delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Saksbehandlingen tar derfor, etter departementets vurdering, unødvendig lang tid. Det minnes om at de fastsatte fristene er satt av hensyn til behovet studenten selv, men også pasienter, klienter osv, har for en hurtig avgjørelse. Studenten kan ikke utestenges fra praksisopplæring/klinisk undervisning før saken er avgjort i nemnda.

Departementet foreslår at den nasjonale politiattestnemnda legges ned, og at sakene skal behandles i første instans av utdanningsinstitusjonenes klagenemnd, jf. uhl. § 5-1. En slik ordning vil etter departementets vurdering i større grad enn nåværende ordning tilfredsstillende kravet om en rask avklaring av situasjonen for studenten selv. I tillegg vil den ivareta hensynet til at pasienter, klienter og andre skal beskyttes mot studenter som ikke bør delta i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

For å sikre god og forsvarlig saksbehandling av disse sakene, foreslår departementet at utdanningsinstitusjonen, ved den aktuelle fagavdelingen, avgir uttalelse i saken før klagenemnda behandler den. Den aktuelle fagavdelingen vil i større grad enn styret kjenne til de krav som bør stilles til studenter som skal delta i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

Det foreslås at Felles klagenemnd fortsetter å behandle sakene i annen innstans. Felles klagenemnd behandler i dag saker etter § 4-7 til § 4-10,

herunder klagebehandling av saker om annullering av eksamen eller prøve § 4-7, om utestenging og bortvisning § 4-8, utestenging grunnet straffbare forhold – politiattest § 4-9 og utestenging etter skikkethetsvurdering § 4-10. Ved å endre reglene for behandling av saker om utestenging grunnet straffbare forhold slik departementet foreslår, vil vi få en saksgang som er likere saksgang ved andre typer utestengingsvedtak.

Et alternativ departementet har vurdert er å beholde dagens ordning med førsteinstansbehandling hos den nasjonale nemnda for politiattest, men at kravene til saksbehandling hos utdanningsinstitusjonen forenkles. Dersom politiattestnemnda beholdes, mener vi det bør være tilstrekkelig at de mottar saken ferdig forberedt fra utdanningsinstitusjonene og med en uttalelse fra den aktuelle fagavdelingen. Så lenge utdanningsinstitusjonene ikke har myndighet til å fatte vedtak i saken mener vi at det er en unødvendig og tidkrevende prosess at styret selv eller institusjonenes klagenemnd skal uttale seg om saken før den oversendes til politiattestnemnda.

Etter en vurdering har departementet kommet til at en ordning hvor vedtak om en student med merknader på politiattesten skal få delta i praksisopplæring eller klinisk undervisning bør fattes i første instans av utdanningsinstitusjonenes klagenemnd. Dette vil sikre det mest effektive systemet.

§ 4-9 femte ledd skal lyde:

(5) Institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, avgjør, etter uttalelse fra institusjonen, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende.

Forskrift om opptak til høyere utdanning av 31. januar 2007 nr. 173 § 6-11 andre ledd skal lyde:

(2) Utdanningsinstitusjonen skal snarest mulig og senest innen ti dager etter at politiattesten er mottatt, sende politiattesten til institusjonenes klagenemnd, jf. lov om universiteter og høyskoler § 5-1. Med politiattesten skal det følge en oversikt over innhold og veiledning i den kliniske undervisningen/praksisopplæringen og en uttalelse om hvorvidt studenten bør utelukkes fra å delta i denne. Studenten skal samtidig få kopi av institusjonens uttalelse til klagenemnda med vedlegg, og gis fjorten dagers frist til å uttale seg til nemnda.

Gjeldende § 6-12 i opptaksforskriften oppheves og erstattes med en ny § 6-12.

Ny § 6-12 som skal lyde:

- (1) *Institusjonens klagenemnd* skal behandle saken snarest mulig, og senest innen fire uker etter at saken er mottatt fra *utdanningsinstitusjonen*.
- (2) *Klagenemnda* skal med bakgrunn i forholdene ved den kliniske undervisningen og praksisopplæringen på den utdanningen der studenten er tilbudt studieplass, og opplysningene om de forhold som ligger til grunn for politiattesten, vurdere om hensynet til pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre skal føre til at studenten skal utestenges fra klinisk undervisning eller praksisopplæring.
- (3) *Klagenemnda* kan innkalle studenten til møte dersom det anses nødvendig for å få saken tilfredsstillende opplyst.

13. Klagenemnd og offentlighetsloven

13.1 Gjeldende rett

Kunnskapsdepartementet er i dag klageinstans for universiteter og høyskolars avgjørelser etter offentleglova.

13.2 Departementets forslag

Departementet mener det ikke er hensiktsmessig at departementet utfører denne type oppgaver. Klagebehandling i en nemnd som er felles for alle institusjonene vil sikre nasjonal likebehandling. Departementet viser i denne sammenheng til at det er opprettet en felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 4-7 til § 4-10. Leder av nemnden og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder av nemnden og varamedlem for leder skal ikke være ansatt ved institusjonen. To av medlemmene skal være studenter.

Departementet legger til grunn at nemnden har en slik sammensetning og kompetanse at den vil ha gode forutsetninger for å behandle klage på avgjørelser etter offentleglova. Klage på avgjørelser etter offentleglova skal forberedes og avgjøres uten ugrunnet opphold. Departementet forutsetter at klagenemndenes arbeid organiseres slik at fristene for saksbehandling overholdes. Departementet foreslår at det i loven slår fast at felles klagenemnd også skal behandle klager over institusjonenes avgjørelser etter offentleglova.

§ 5-1 syvende ledd skal lyde:

- (7) Departementet kan opprette særskilte nasjonale klageorgan som skal behandle klager over enkeltvedtak for bestemte områder *og over avgjørelser etter offentleglova*.

I forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker skal § 1 lyde:

Forskriften gjelder opprettelse av felles klagenemnd etter lov om universiteter og høyskoler § 5-1 nr. 7. Klagenemndas oppgave er å behandle klager over enkeltvedtak truffet med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler

- § 4-7 om annullering av eksamen eller prøve
- § 4-8 om utestenging og bortvisning
- § 4-9 om utestenging grunnet straffbare forhold – politiattest
- § 4-10 om utestenging etter skikkethetsvurdering

Nemnda skal i tillegg behandle klage på avgjørelser etter offentleglova.

14. Klage over formelle feil

14.1 Gjeldende rett

Det følger av § 5-2 første ledd at styret selv eller institusjonens klagenemnd behandler klager over formelle feil ved eksamen. Etter § 5-2 fjerde ledd kan styret eller klagenemnden bestemme at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen, hvis det er begått formelle feil som kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelsen av denne. Av lovens forarbeider (Ot. Prp. nr. 85 (1993-94) fremgår det at det kan besluttes at det skal gjennomføres ny eksamen eller ny sensur også for kandidater som ikke ønsker det.

Etter gjeldende § 5-2 fjerde ledd vil institusjonens klagenemnd fatte slike vedtak som første instans. Det fremkommer ikke noe av loven om det er klageadgang på vedtak etter § 5-2 fjerde ledd. I Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2012/1824 slås det fast at det er klageadgang på vedtak etter § 5-2 første ledd. Det følger av forvaltningsloven § 28 at departementet er klageorgan i slike saker.

14.2 Departementets forslag

Så vidt departementet kjenner til skjer det ikke ofte at institusjonenes klagenemnd fatter vedtak om ny sensurering eller ny eksamen for alle kandidater som har avlagt en eksamen. Det er imidlertid viktig at det er adgang til å fatte denne typen vedtak, selv om det kan oppleves som byrdefullt for eksamenskandidatene. Formålet med å gjennomføre en ny sensur eller eksamen er å sikre at den karakter kandidatene til slutt får gir et mest mulig riktig bilde av kandidatenes kunnskaper og ferdigheter. Dette vil være i aktuelt hvor den formelle feilen innebærer at kandidatene har hatt en urimelig fordel, for eksempel hvis eksamensoppgavene har vært kjent blant studentene på forhånd. I slike tilfeller vil det ikke være i samsvar med formålet at bare de som ønsker det får ny sensur eller ny eksamen. Selv i tilfeller der den formelle feilen skyldes feil fra utdanningsinstitusjonenes side, er ikke det ikke forsvarlig å la en kandidat beholde en urettmessig god karakter. Det finnes tredje parter som det må tas hensyn til; andre studenter

som skal konkurrere med kandidaten om studieplasser og jobber, fremtidige arbeidsgivere og de som vil være brukere av kandidatens tjenester når han/hun er yrkesutøver.

I andre tilfeller kan den formelle feilen være av en slik art at den ikke har bidratt til at kandidatene har skrevet en bedre eksamensoppgave enn det de reelt sett har kunnskaper til, men at noen kandidater kan ha prestert dårligere enn det de faktisk kan, for eksempel hvis den formelle feilen består i støy eller lignende i eksamenslokalet, for kort tid på eksamen, eller en uklarhet eller feil i eksamensoppgaven. I slike tilfeller vil det være tilstrekkelig at de kandidatene som ønsker det får tilbud om ny eksamen eller sensur.

Departementet foreslår at det skal fremgå av lovteksten at det er klageadgang på denne typen vedtak. Vi anser det ikke som hensiktsmessig at departementet selv er klageinstans i disse sakene. Vi vurderer følgende to alternativer som aktuelle ordninger for vedtak etter § 5-2 fjerde ledd:

- Alternativ 1) er at institusjonen ved den aktuelle fagavdeling behandler saken i første instans, og klageorgan er institusjonens egen klagenemnd.
- Alternativ 2) er at institusjonens klagenemnd behandler saken i første instans og Felles klagenemnd er klageorgan.

Begge alternativene tilfredsstillende etter departementets oppfatning kravet til toinstans behandling etter forvaltningsloven.

Under alternativ 1) vil både første- og anneninstansbehandlingen skje lokalt. Dette kan være en fordel i forhold til tidsaspektet, herunder at klagen blir behandlet innen rimelig tid. Videre kjenner fagavdelingen sakens innhold, og vil være godt egnet til å treffe en avgjørelse i saken.

Under alternativ 2) vil det ta noe lenger tid før det fattes vedtak i førsteinstans da institusjonens klagenemnd er avhengig av å treffes for å fatte vedtak. En fordel med at klagebehandling skjer nasjonalt er at dette vil gi grunnlag for en samordning av praksis ved høyskoler og universiteter.

Departementet mener at alternativ 1) er det mest hensiktsmessige, fordi dette sikrer raskest behandling, slik at eventuell ny eksamen eller ny sensurering kan gjennomføres relativt kort tid etter eksamen.

§ 5-2 første, fjerde og femte ledd skal lyde:

(1) Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde vært kjent

med det forhold som begrunner klagen. Slik klage fremsettes for institusjonen.

(4) Finner *institusjonen* at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller avholdes ny eksamen eller prøve.

(5) Institusjonens vedtak etter denne bestemmelsen kan påklages til institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1.

15. Gjennomføring av klagesensur

15.1 Gjeldende rett

Etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd kan en kandidat klage skriftlig på karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Studenten har da krav på ny sensur. Ved ny sensurering skal det benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern, jf. uhl. § 3-9 femte ledd.

Det har vært reist spørsmål om hvilken dokumentasjon de nye sensorene skal ha tilgang til ved klagesensur. Enkelte mener at det mest betryggende er at de ikke har informasjon om de første sensorenes karaktervedtak eller begrunnelse. Andre mener den beste løsningen er at klagesensorene får informasjon om den første karakteren og også studentens begrunnelse for klagen. Universitets- og høyskoleloven og forarbeidene sier ikke noe om hva slags dokumentasjon som skal følge med ved klagesensur. I et brev til institusjonene av 31. mai 2001 skrev derfor departementet at institusjonene kan velge hvilken løsning de vil benytte. Departementet presiserte. "Det avgjørende er at dokumentasjonen som følger besvarelsen ved klagesensurering ikke kun gir uttrykk for én side av saken. Dette betyr at hvis førstegangssensorenes karakterfastsettelse og begrunnelse følger med besvarelsen, skal studentene ha anledning til å skrive en begrunnelse for klagen som skal følge med. Hvis klagesensorene ikke får informasjon om karakter og begrunnelse for denne, skal de heller ikke ha studentenes skriftlige begrunnelse for klagen. Uansett hvilken løsning som velges skal klagesensur selvfølgelig ha sensorveiledningen."

15.2 Bakgrunn for forslaget

Norsk studentorganisasjon (NSO) ber i brev av 17. juni 2013 Kunnskapsdepartementet om å endre regelverket slik at all klagesensurering gjennomføres uten at sensorene har informasjon om det

første karaktervedtaket, såkalt "blind sensur"³. NSO mener at det er viktig med likebehandling ved klagesensur, og at det er uheldig at praksis ved universiteter og høyskoler ikke er lik. De mener at "blind sensur" sikrer en helt nøytral vurdering og vil forhindre at det oppstår et inntrykk blant studentene om at vurderingene i klagesensuren er påvirket av lojalitet til førstegangssensorene. De viser til en undersøkelse gjennomført av en arbeidsgruppe nedsatt av UHR⁴, som viste at ved "blind sensur" ble resultatet endret karakter i 34 % av klagesakene, mens ved sensur med informasjon om første karaktervedtak ble resultatet endret karakter i 22,5 % av sakene.

15.3 Departementets forslag

I brev av 31. mai 2001 uttalte departementet at en rekke hensyn taler for at klagesensur uten informasjon om det opprinnelige karaktervedtaket er den beste løsningen for å sikre studentene en ny og uavhengig vurdering av sin eksamensbesvarelse. Departementet la imidlertid vekt på at dette var i strid med etablert praksis ved en rekke av utdanningsinstitusjonene, og at disse mente at en klagesensur som var så godt opplyst som mulig er den beste ordningen. Det ble blant annet pekt på at det var en fordel for studentene at klagesensur fikk se studentenes begrunnelse for klagen. Nå når NSO tar opp forholdet ønsker departementet å få høringsinstansene vurdering av om det bør innføres kun en ordning for klagesensur, og hvordan denne ordningen bør være.

Siden det er lagt til grunn at lovens ordning tillater begge ordninger for klagesensur, mener departementet at det er nødvendig med en endring av loven for å innføre kun en ordning for klagesensur.

§ 5-3 fjerde ledd skal lyde:

(4) En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. *Ved ny sensurering skal sensorene kun få kunnskap til de generelle retningslinjer som er gitt for bedømmelsen.* Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

³ <http://student.no/wp-content/uploads/2011/06/Innspill-til-Kunnskapsdepartementet-om-klagesensur.pdf>

⁴ http://www.uhr.no/documents/Notat___oppsummering.pdf

16. Innstegsstilling – ansettelse på innstegsvilkår

16.1 Bakgrunn for forslaget

I Stortingsmelding 18 (2012-2013) Lange linjer – kunnskap gir muligheter, pkt 7.2.2. har regjeringen foreslått at det etableres en prøveordning på opptil 300 tilsettingsforhold i innstegstillinger innenfor matematisk-naturvitenskapelige fag, teknologi, medisin og odontologi. I Innst. 372 S (2012-2013) står det bl.a.: *"Komiteen er positiv til at flere fagmiljøer ønsker å omfattes av forsøksordningen med innstegsstillinger. Komiteen forventer at regjeringen vurderer om det også er andre fagområder enn de som er foreslått som bør omfattes av ordningen i forbindelse med sitt forslag til endring av UH-loven. Komiteen forventer at forslag sendes til høring til berørte parter."* Med utgangspunkt i dette ber vi om høringsinstansenes vurdering av om bruk av denne tilsettingsformen som en forsøksordning bør begrenses til utvalgte fagområder.

16.2 Departementets vurdering og forslag

Innstegsstilling, eller ansettelse på innstegsnivå, er et midlertidig tilsettingsforhold med en konkret og forutsigbar mulighet for tilsetting i fast stilling. Oppnås kompetansekravene som er fastsatt ved tilsetting i løpet av tilsettingsperioden, fortsetter vedkommende som fast tilsatt. En slik karrierevei vil dermed kunne gi lengre midlertidighet, men den gir samtidig kandidaten mulighet til en langt mer forutsigbar karriereplanlegging. Den representerer derfor en akseptabel balanse mellom midlertidighet og langsiktighet.

Den tilsatte skal utføre alle oppgaver som ligger til en ordinær stilling, det vil si både undervisning, forskning og formidling, herunder ledelse av slike aktiviteter. Kompetanseutviklingen blir dermed bredere enn i forsker-, postdoktor- og stipendiattstillinger hvor hovedvekten er lagt på forskningsoppgaver.

Nærmere regler om vilkår for å bli ansatt, innholdet i stillingen, prosedyrer og kriterier knyttet til evt. midtveisevaluering og avsluttende evaluering samt rett til fast ansettelse i ny stilling uten utlysning fastsettes i forskrift. Det samme gjelder bestemmelser om utvidelse av åremålsperioden ved for eksempel svangerskapspermisjoner, sykdom eller annet som har hindret progresjonen i kompetanseutviklingen.

Et spørsmål, som er eller kan bli aktuelt, er om man kan ta hensyn til andre kriterier enn de rent faglige, det er derfor også tatt med et alternativ som åpner for en mer helhetlig vurdering. Det bør kunne stilles krav både til forskningskompetanse, egnethet og dyktighet innen undervisning og veiledning, eventuelt krav til formidling og tiltrekke ekstern finansiering til

forskningsgruppen vedkommende leder, lederegenskaper for forskningsgrupper, og evne til å slutte opp om fagmiljøets strategi i den avsluttende vurderingen. Ved tilsettingen bør den enkelte institusjon selv kunne spesifisere hvilke krav som skal vurderes oppfylt i den avsluttende vurderingen.

§ 6-4 første ledd bokstav k) og nytt femte ledd (alternativ 1 og 2) skal lyde:

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

- a) rektor
- b) administrerende direktør
- c) prorektor
- d) leder for avdeling og grunnenhet
- e) ---
- f) postdoktorstillinger
- g) stipendiater
- h) vitenskapelige assistenter
- i) spesialistkandidater
- j) undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet
- k) i innstegsstilling på innstegsnivå*

Alternativ 1:

(5) For stillinger etter første ledd bokstav k fastsetter departementet forskrift om vilkår for å ansette i stillingen og varighet. Oppnås de fastsatte kompetansekravene ansettes vedkommende i fast stilling ved utløpet av åremålsperioden.

Alternativ 2:

(5) For stillinger etter første ledd bokstav k fastsetter departementet forskrift om vilkår for å ansette i stillingen og varighet. Ved utløpet av åremålsperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse.

17. Bistilling

Som et ledd i arbeidet med å styrke samarbeidet med andre institusjoner og næringsliv er det i universitets- og høyskoleloven § 6-6 gitt anledning til å ansette midlertidig i bistilling inntil 20 prosent av undervisnings- og forskerstilling. Bygging av relasjoner mellom utdanningsinstitusjoner og andre samfunnsaktører er nødvendig når det gjelder for eksempel forskerutdanning og kunnskapsoverføring mellom utdannings- og forskningsmiljøene og næringsliv og offentlige virksomheter.

En arbeidstaker blir ansatt i bistilling fordi vedkommende i sin hovedstilling eller sitt hovedverv har en kompetanse universitetet eller høyskolen har behov for. En bistilling tilsvarer ikke en ordinær liten deltidsstilling. Et typisk eksempel er overleger som også blir ansatt i 20 prosent bistilling ved et universitet. Hovedstilling og bistilling vil være knyttet sammen og ved tilsetning i stilling kan det være et krav at den som blir ansatt ivaretar begge funksjonene. Når overlegen slutter i hovedstillingen ved sykehuset vil vedkommende normalt ikke lenger kunne utføre oppgavene som tilligger bistillingen, og kan dermed ikke lenger være tilsatt i bistillingen ved universitetet.

For alle bistillinger er det forutsetning at den tilsatte har et annet hovedverv eller en annen hovedstilling, det er også derfor vedkommende ble tilsatt i bistillingen. De fleste som har en bistilling ble imidlertid ikke ansatt i både hovedstilling og bistilling samtidig. I disse tilfellene vil det ikke være like klart når arbeidet i bistillingen skal opphøre. KD antar at det for mange av disse vil være ryddig å være ansatt på åremål i bistillingen. Åremålsperiodene kan være fra tre til seks år. Vi antar imidlertid at det er usikkert om dagens mulighet til å gi forskrifter om varighet og vilkår for fratreden gir hjemmel til å ansette på åremål, til tross for at bestemmelsen i stor grad har vært tolket og brukt som en hjemmel for å ansette på åremål. For å unngå usikkerhet om dette ønsker departementet å tydeliggjøre dette i selve lovteksten. Det er imidlertid ikke foreslått at det skal settes en begrensning på hvor mange ganger man kan ansettes på åremål i bistilling inntil 20 prosent.

§6-6 skal lyde:

Det kan nyttes midlertidig ansettelse i inntil 20 prosent av undervisnings- og forskerstilling. Departementet kan gi forskrift om varighet og vilkår for fratredelse. *Det kan ansettes på åremål i bistilling. Åremålsperiodene kan være fra tre til seks år.*

18. Bruk av institusjonstittel

18.1 Gjeldende rett

Universitets- og høyskoleloven § 7-2 omhandler beskyttelse av universiteters og høyskolers egennavn. Bestemmelsens annet ledd slår fast at det bare er institusjon som er akkreditert som vitenskapelig høyskole eller universitet som kan benytte slike betegnelser. Betegnelsen høyskole kan bare benyttes av institusjoner som er akkreditert som høyskole eller som er akkreditert for å tilby enkeltstudier etter denne lov. Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av institusjonsbetegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i annet ledd.

Den som i strid med bestemmelsene i denne paragraf forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet institusjonsbetegnelse, kan straffes med bøter.

Det fremgår av lovens forarbeider, Ot. prp. nr. 79 (2003-2004) pkt. 8.2, at departementet vurderte at rettslig beskyttelse av institusjonenes egennavn i seg selv vil ha noe begrenset betydning i forhold til tredjepart. Her gir de generelle reglene i enhetsregisterloven og varemerkeloven allerede beskyttelse. Departementet anså imidlertid at en eksplisitt lovfestet beskyttelse mot at andre benytter navn som er til forveksling like, ville kunne ha betydning for å tydeliggjøre det rettslige vernet.

18.2 Departementets forslag

Departementet viste i forarbeidene til at det er flere institusjoner uten akkreditering fra NOKUT som benytter høyskolebetegnelsen aktivt, blant annet i sin markedsføring. Dette kan være villedende for studenter som tror de søker seg til en institusjon som har akkrediterte tilbud innenfor høyere utdanning.

Villedende markedsføring omfattes av lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) av 9. januar 2009 nr. 2. Statlige institusjoner og studenter som søker seg til høyere utdanning har således allerede et rettslig vern gjennom markedsføringsloven. Vernet fordrer imidlertid at Markedsrådet og Forbrukerombudet får opplysninger om et ulovlig forhold og at dette igjen generer tiltak, som for eksempel at det ulovlige forholdet søkes opphørt eller at det ilegges sanksjoner.

Departementet ønsker et fullverdig rettslig vern for at institusjoner hverken skal bruke universitet eller høyskole i sitt egennavn eller gi inntrykk av at de er en høyere utdanningsinstitusjon i sin markedsføring. Et slikt helhetlig system vil ytterligere tydeliggjøre det rettslige vernet for både de akkrediterte utdanningsinstitusjonene og blant annet studentene som tredjepart. Det vil også skape den nødvendige forutberegnelighet for studenter som søker seg til høyere utdanning.

§ 7-2 fjerde og syvende ledd skal lyde:

(4) Institusjoner som ikke er akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole kan ikke benytte seg av beskyttet tittel etter bestemmelsens annet ledd i sin markedsføring når det er egnet til å villed med hensyn til om institusjonen er akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole.

(7) Den som i strid med bestemmelsene i denne paragraf forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet institusjonsbetegnelse, eller villedende markedsføring av institusjonen, kan straffes med bøter.

Nåværende § 7-2 fjerde ledd blir femte ledd og femte ledd blir sjette ledd.

19. Enkeltvedtak etter forvaltningsloven

I forbindelse med lovendringen i 2008 (lov 12. desember 2008 nr. 105), hvor man blant annet fikk en bestemmelse om generell godkjenning (§ 3-4) og en bestemmelse om godskriving og faglig godkjenning (§ 3-5), ble det ikke gjort nødvendige korrigeringer i § 7-6 andre ledd som viser til hvilke vedtak etter universitets- og høyskoleloven som er å anses om forvaltningsvedtak. Dette endres slik at det vises til riktig bestemmelse.

§ 7-6 andre ledd skal lyde:

(2) Avgjørelse om *generell godkjenning etter § 3-4, godskriving og faglig godkjenning etter § 3-5*, opptak av studenter etter §§ 3-6 og 3-7, rett til å gå opp til eksamen etter § 3-10, annullering av eksamen eller prøve etter § 4-7 og bortvisning og utestengning etter §§ 4-8 til 4-10 regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder avgjørelse i sak om klage over formelle feil ved eksamen etter § 5-2.

20. Gjenvalg av styremedlem

20.1 Gjeldende rett

Ved vedtakelsen av universitets- og høyskoleloven i 2005 ble det fastsatt i § 9-4 syvende ledd at "Ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden", jf. § 9-4 syvende ledd, jf. Innst. O. nr. 48 (2004-2005) og Ot.prp. nr. 79 (2003-2004). I 2008 ble bestemmelsen endret for å presisere at departementet i særlige tilfeller kan forlenge styrets funksjonsperiode og styremedlemmenes tjenestetid, jf. Innst. O. nr. 78 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 71 (2008–2009). Ved en inkurie ble det ikke presisert i lovforslaget at dette skulle medføre endringer i nummereringen av paragrafens øvrige ledd. Derfor fremgår ikke begrensningen for gjenvalg etter åtte år lenger eksplisitt av lovteksten. Departementet legger imidlertid til grunn at det ikke har vært hensikten å endre dette.

20.2 Departementets forslag

Departementet mener det bør fremgå av loven at ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden.

§ 9-4 åttende ledd skal lyde:

(8) Ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden.

Nåværende åttende ledd blir niende ledd og niende ledd blir tiende ledd.

21. Avsetting av enkeltstyremedlem

21.1 Gjeldende rett

Universitets- og høyskoleloven § 9-8 slår fast at hvis styret ved sine disposisjoner bringer institusjonens videre virksomhet i fare, kan Kongen i statsråd avsette styret og oppnevne et midlertidig styre inntil nytt styre er valgt og oppnevnt. Bestemmelsen omhandler avsetting av hele styret, og slår fast hvordan og på hvilket grunnlag det kan skje.

Styret er et kollegialt organ, satt sammen av personer oppnevnt og valgt av departementet, de ansatte og studentene. Universitets- og høyskoleloven sier ikke noe om hvorvidt enkeltpersoner eller grupper av personer i styret kan avsettes, men KD har lagt til grunn at § 9-8 innebærer at de ansatte og studentene ikke kan avsette styremedlemmene de har valgt.

Utredningen som danner bakgrunn for loven omhandler situasjoner der det kan være aktuelt å avsette hele styret, jf. NOU 2003: 25. Det pekes på de tilfeller der styret setter virksomheten i fare eller nekter å etterkomme pålegg fra departementet. I kommentarene til loven i Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) pekes det også på tilfeller der forutsetningene for oppnevningen er endret ved at tillitsforholdet til styret faller bort.

21.2 Departementets forslag

Departementet legger til grunn at vilkåret i § 9-8 om "bringer institusjonens videre virksomhet i fare" gir en for snever adgang til å avsette styret, og dekker ikke situasjoner der særlig tungtveiende grunner kan tale for at et styremedlem bør kunne løses fra vervet. Slike hensyn kan for eksempel være tilfeller der et styremedlem er dømt for straffbare forhold, anses å utgjøre en fare eller trussel for sine omgivelser, eller der det foreligger andre forhold som kan komme i sterk konflikt med den tillit og anseelse som er nødvendig for å inneha et slikt verv.

Departementet mener det bør være anledning for departementet til å løse et styremedlem fra vervet i slike tilfeller og at dette bør fremgå av lovteksten. Lovens vilkår for å avsette styremedlemmer er strenge og det skal mye til for at de er oppfylt.

§ 9-8 annet ledd skal lyde:

(2) Departementet kan avsette et styremedlem dersom særlig tungtveiende grunner taler for det eller særlige omstendigheter svekker tilliten til styremedlemmet.

Nåværende første ledd får av lovteknisk hensyn tallet (1) som begynnelse på leddet.

UNIVERSITETET I BERGEN

VEDL. SAK NR.: 76-3
STYREMØTE 24/10-2013

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
 Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
 Det medisinsk-odontologiske fakultet
 Det humanistiske fakultet
 Det juridiske fakultet
 Det psykologiske fakultet
 Universitetsmuseet
 Universitetsbiblioteket
 Studentparlamentet
 Organisasjonene

Referanse
 2013/7970-PEH

Dato
 27.08.2013

Høring - endringer i universitets- og høyskoleloven

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til endringer i lov om universiteter og høyskoler (av 1. april 2005 nr. 15) på høring. Noen forslag har bakgrunn i Stortingsmelding 18 (2012-2013): *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*. Vedlagt følger brev fra departementet og departementets høringsnotat. De 21 nummererte forslagene fra departementet gjelder blant annet følgende:

- Noen tema knyttet til klageadgang og klageinstanser
- Prinsipper for dekning av kostnader til advokat i saker om utestengning
- Ansettelsesvilkår ved innstegstillinger, som oppfølging av forskningsmeldingen
- Tydeliggjøring av bistillingers midlertidige karakter
- Ny ordning med felles nemnd for behandling av saker etter offentlighetsloven
- Innstegstillinger og bistillinger

Saken oversendes med frist for uttalelse **1. oktober 2013**. Det tas sikte på behandling i universitetsstyret i møte 24. oktober.

Vennlig hilsen

Dag Rune Olsen
 rektor

Kari Tove Elvbakken
 universitetsdirektør

Vedlegg:
 Brev fra Kunnskapsdepartementet, datert 10.7.13 med vedlagt høringsnotat

Kopi
 Studieadministrativ avdeling
 Forskningsadministrativ avdeling
 Personal- og organisasjonsavdelingen

UNIVERSITETET I BERGEN
Det humanistiske fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4a
STYREMØTE 24/10-2013

Universitetsdirektørens kontor

Referanse
2013/7970-MED

Dato
02.10.2013

Høringssvar fra Det humanistiske fakultet - forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Det vises til brev fra universitetsdirektørens kontor datert 27.08.13.

Forslaget til endringer og forslag til høringssvar fra fakultetet har vært sendt til instituttene og sentrene for ev. kommentarer, jf. dok 3 og 7.

Fakultetet har ikke mottatt merknader i saken, men et av instituttene bemerker at høringsfristen burde vært romsligere dersom instituttene skulle ha klart å involvere fagmiljøene i høringsbehandlingen, jf. dok 10.

Det humanistiske fakultet støtter i hovedsak forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, men har følgende merknader:

Pkt. 3 – Klage på vedtak om generell godkjenning av utdanning – 3.1 Gjeldende rett

Fakultetet er av den oppfatning at endringen i § 3-4, der det vises til NOKUTS faglige vurdering, kan så tvil om det er en faglig vurdering av utdanningens innhold NOKUT skal foreta, eller om det fortsatt skal være nivå og omfang av utdanningen som skal vurderes. Vi ville satt pris på at regler om godkjenning av høyere utdanning med mangelfull dokumentasjon også kommer med i denne bestemmelsen.

Fakultetet slutter seg til høringssvaret fra Det juridiske fakultet når det gjelder organisering av klageinstansen.

Pkt. 5 – Rett til utsatt eksamen

Vi har vært litt usikker på bruken av begrepet "utsatt". Begrepet stemmer ikke helt med måten vi forstår det, og her mener vi at det er mer riktig å bruke "ny" eksamen. Dette er i tråd med bruken ellers, og vi ser ingen grunn til å innføre et nytt begrep.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det humanistiske fakultet
Telefon 55589380
Telefaks 55589383
post@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Harald Hårfagresgt. 1
Bergen

Saksbehandler
Mette Dalhaug
55583108

Forslaget beskriver bare hvilket tidsrom som vil gi rett til utsatt eksamen for studenter som får barn, men ikke noe om institusjonens plikt til å tilrettelegge for utsatt eksamen.

Pkt. 11 – Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning

Fakultetet ser det som positivt at det foreslås at institusjonen kan fastsette nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift. Endringen om at institusjonen ikke skal dekke utgiftene til rettshjelp ved tvungen avslutning er problematisk. De som står uten arbeidsinntekt når de skal angripe utestengingsvedtaket bør gis en mulighet for å kunne søke institusjonen om dekning av utgifter til rettshjelp.

Pkt. 14 – Klage over formelle feil

Fakultetet støtter alternativ 1. som vi mener vil gi en raskest mulig behandling og mulighet for snarlig gjennomføring av ny eksamen eller sensur.

Pkt. 15 - Gjennomføring av klagesensur

Fakultetet synes det er fornuftig med en felles ordning for klagesensur som gjelder hele sektoren, og vil foretrekke at klagesensureringen gjennomføres uten at sensorene har informasjon om det første karaktervedtaket, såkalt «blind sensur».

Pkt. 16 – Innstegsstilling – Ansettelse på innstegsvilkår

For HF er det mest naturlig å lyse ut faste stillinger. Samtidig ser fakultetet at bruken av innstegsstillinger i enkelte tilfeller og i andre fagmiljøer kan være en ønsket rekrutteringsmåte. Ved tilsetning i slike stillinger bør det være et bredt kompetansekrav, og det må foretas en særskilt vurdering av den aktuelle kandidaten.

Fakultetet foretrekker forslaget alternativ 2: «Ved utløpet av åremålsperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse» framfor en automatisk ansettelse dersom kompetansekravene er oppnådd. Ved bruk av alternativ 2 vil det kunne foretas en helhetsvurdering både av vedkommendes faglige og personlige egnethet.

Vennlig hilsen

Margareth Hagen
dekan

Trine Moe
fakultetsdirektør

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4b
STYRE MØTE 24/10-2014

Universitetsdirektørens kontor

Referanse

2013/7970-JOSP

Dato

16.09.2013

Høringssvar fra Det juridiske fakultet til forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven

Punkt 3. Klage på vedtak om generell godkjenning av utdanning – 3.1 Gjeldende rett

I første avsnitt er NOKUTs generelle godkjenning angitt å omfatte *nivå* og *omfang* på den utenlandske utdanningen. Det er i god overensstemmelse med Universitets- og høyskoleloven § 3-4 første punktum å begrense NOKUTs kompetanse til nettopp slik generell godkjenning. I Universitets- og høyskoleloven § 3-5 nr. 3 er den faglige «jevngodhetsvurderingen» tillagt «[u]niversiteter og høyskoler som er akkrediterte etter denne lov».

I tredje avsnitt i høringsnotatets punkt 3.1 heter det imidlertid til slutt: «Med utgangspunkt i de ovennevnte prinsipper og praksis foretar NOKUT en konkret *faglig* skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle.» [vår utheving]. Det framstår som uklart hva man har ment med «faglig» her.

Det juridiske fakultet i Bergen legger til grunn at det heller ikke etter dagens regel kan være tale om at NOKUT skal foreta en faglig vurdering av om søkerens utdanning oppfyller alle krav som stilles for en tilsvarende norsk eksamen. For så vidt gjelder den utdannelsen som tilbys i de norske mastergradene i rettsvitenskap, er det vår bestemte oppfatning at ingen utenlandske utdannelser oppfyller de faglige kravene som stilles ved norske læresteder. Vi anser at det er av betydning at det går klart fram av loven, forarbeidene og NOKUTs informasjon utad, at *det er tale om en generell godkjenning av omfang og nivå – ikke en faglig godkjenning*. Det omtalte tredje avsnittet kan være egnet til å misforstå i så måte.

Vi anser det som svært viktig at det ikke legges til rette for misforståelser med hensyn til om en utdanning er «jevngod med» en norsk mastergrad i rettsvitenskap. Det er tale om en mer generell – og ikke fagspesifikk – godkjenning av «nivå og omfang», ikke av om utdanningens *innholdsmessig* oppfyller de krav som stilles til tilsvarende norsk utdanning.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det juridiske fakultet
Telefon 55589500
Telefaks 55589510
post@jurfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7806
5020 Bergen

Besøksadresse
Dragefjellet, M.
Lagabøtespl. 1
Bergen

Saksbehandler
Johanne Spjelkavik
55589517

Vi anser det som ønskelig at regler om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning med mangelfull dokumentasjon¹ også kommer med i denne bestemmelsen.

Om organisering av klageinstansen: Vi legger merke til at forslaget går ut på at en av NOKUTs jurister skal være sekretær for klagenemnden som behandler klager på NOKUTs vedtak. Vedkommende sekretær skal spesifikt forberede sakene for nemnden. Dette fremtrer som svært problematisk ut fra Forvaltningslovens regler om klagebehandlingen, som tar utgangspunkt i at vedtaket kan «påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen)». Denne regelen gjelder ikke bare for selve vedtaket, men også for den forutgående saksbehandling. Det vil være en vesentlig svekkelse av klageordningens effektivitet og troverdighet om en saksbehandler i underinstansen får ansvaret for å legge frem saken for klagenemnden, også der vedkommende ikke selv har hatt noe å gjøre med saken i første instans. Her vil det være vesentlig mer ryddig om NOKUT lar en av sine saksbehandlere utarbeide en uttalelse om klagen, slik det er forutsatt i § 33 tredje avsnitt, siste setning. Selve saksfremleggelsen kan så foretas, gjerne med utgangspunkt i denne uttalelsen, av en person som ikke er tilsatt NOKUT, alternativt tilsatt i et eget klagenemndsekretariat eller annen avdeling klart utskilt fra den administrasjon som arbeider med disse sakene i første instans.

Om klagerettens rekkevidde: Fakultetet er saklig uenig i hovedpoenget i punkt 3. Så lenge det er omfang og dybde i de utenlandske utdanningene som skal undersøkes og «godkjennes», kan det neppe være slike krav til (faglig) spesialkompetanse hos klagenemnden at ikke en ordinær klageadgang må kunne opprettholdes. Som det også går fram av høringsnotatet, skal det meget tungtveiende grunner til for å fravike forvaltningslovens hovedregel om at alle sider av det påklagde vedtaket kan prøves. Her oppgis grunnen å være at «klageinstansen ikke har samme faglige forutsetning for å utøve et skjønn som underinstansen». Etter vår oppfatning – og ut fra de beskrivelser av godkjenningsprosessen som NOKUT selv gir på sine nettsider – bør det være fullt mulig å operasjonalisere disse kriteriene i konkrete saker sånn at en klagenemnd som den foreslåtte fullt forsvarlig kan ta stilling også til det materielle i vedtaket. Vi kan ikke se at dette stiller seg annerledes i dette tilfellet enn det som gjelder i alle slike klagenemnder, og for den saks skyld andre organer som treffer vedtak på grunnlag av innstilling fra en faglig mer kompetent administrasjon eller komité, slik som ved doktorgradsbedømmelser og tilsetning i vitenskapelig stilling. På samme måte som i slike saker vil klagenemnden ikke kunne gå inn å overprøve de spesifikt faglige vurderinger som er lagt til grunn og presenter, men klagenemnden må kunne ta stilling til om de konklusjoner som er truffet på dette grunnlag, er basert på en *riktig vurderingsnorm* når det gjelder de krav som stilles til *nivå og faglig innhold* for å treffe et positivt vedtak.

Ut fra dette fremtrer forslaget om en særlig unntaksregel når det gjelder omfanget av klageinstansens prøving som en unødvendig og problematisk avgrensning av klageinstansens kompetanse i slike saker.

Konklusjon:

¹ <http://www.nokut.no/no/nokuts-kunnskapsbase/nokuts-publikasjoner/utredninger-og-analyser/godkjenning-av-utenlandsk-hoyere-utdanning-for-personer-med-mangelfull-dokumentasjon/>

1. Vi kan ikke se at de vurderingskriteriene som skal prøves i saker om «omfang og dybde» er så komplisert eller særegne, at de ikke kan gjøres til gjenstand for klage, tatt i betraktning at det kreves «tungtveiende grunner» for at klageretten skal kunne begrenses, jf. forvaltningsloven § 28 femte ledd, andre punktum.
Forslaget om en ny andre setning i Uhl. § 3-4 legges til side.
2. I omtalen av forslaget i proposisjonen om endring av loven gjøres rede for grunnen til dette, idet det særlig understrekes at på samme måte som f.eks. ved klage over doktorgradsbedømmelse, forventes det ikke at klagenemnden skal gå inn og overprøve de spesifikt faglige vurderingene i NOKUTs vedtak. Men klagenemnden må ha adgang til å innhente supplerende faglige uttalelser der den mener det er behov for dette.
3. NOKUT bør etter vår mening ikke delta i klagenemndens saksbehandling, heller ikke ved saksforberedelsen.

Punkt 5. Rett til utsatt eksamen.

Vi leser forslaget slik at det bare gjelder en nærmere tidfesting av sammenhengen mellom eksamen og termin. Hvis endringen også tar sikte på å styrke denne gruppens rett til utsatt eksamen, ser vi noen andre implikasjoner: Vi savner en redegjørelse for institusjonens plikter til å *tilrettelegge* eksamen for denne gruppen. Der eksamensformen er slik at det ikke lar seg gjøre å løsrive eksamen fra gjennomføring av undervisning, er det spørsmål om plikten til å tilby utsatt prøve er strengere her, enn det som gjelder for «vanlig» gyldig forfall til eksamen.

Punkt 6. Vedtaksmyndighet for utestengingsvedtak.

Det juridiske fakultet i Bergen er grunnleggende uenig i at kompetansen til å fatte vedtak om sanksjoner i saker om fusk skal fratras institusjonens styre.

Fuskesaker dreier seg ikke primært om pragmatiske vedtak om annullering av kurs eller eksamen og utestengelse av enkeltstudenter, men om viktige prinsipielle avgjørelser basert på en avveining mellom på den ene side behovet for å ivareta grunnleggende akademiske verdier og på den andre studenters rettssikkerhet. Som alminnelig prinsipp bør ingen deler av institusjonens virksomhet ligge utenfor styrets kompetanse og ansvar, jf. lovens § 9-1 nr. 2, første setning: "Alle beslutninger ved institusjonen truffet av andre enn styret, treffes etter delegasjon fra styret og på styrets ansvar." Det er vanskelig å forsvare et unntak fra dette i saker av så stor betydning for studentene som det vi snakker om her. At behandling av klagesaker er holdt utenfor, har en helt egen begrunnelse og historikk, og kan ikke på noen måte danne mønster for andre typer saker. Vi viser til omfattende drøftelse av forholdet mellom styret og klagenemnden i NOU-1993-24, i punkt 9.8.3, i merknader til § 24 og i merknader til § 25. Se også Ot.prp. nr. 62 (1988-1989), merknader til Kapittel 6 (side 33). Vi anser at det forholdet mellom styret og klagenemnden som er lagt til grunn her, er avgjørende for institusjonens enhet og identitet, og at eventuelle endringer som griper inn i styreansvaret på en slik måte, må gjøres etter videre og langt mer prinsipielle drøftelser enn tilfellet er her.

Vi anser at saker om fusk dreier seg om langt mer enn selve vedtaket om annullering eller utestengelse. Selv om det er disse konsekvensene som er det sentrale for studentene, er det et annet tema som må være det sentrale for institusjonen, nemlig evnen og viljen til å holde akademiske

verdier og holdninger i hevd. Dette er ikke bare «av strategisk art» - det er absolutt grunnleggende for institusjonenes identitet, troverdighet og bærekraft.

For oss framstår det som prinsipielt og praktisk uakseptabelt at institusjonens styre skulle fratras adgangen til å instruere en nemnd i saker om fusk. Slik praksis er ved UiB i dag, behandles alle slike saker av Den sentrale klagenemnden, slik forslaget legger til grunn. Det er lite tenkelig at Universitetsstyret skulle gripe inn i *enkeltsaker*, men styret *må* beholde sin kompetanse til å legge føringer på hvordan saker om fusk skal behandles og å gripe inn der fattes vedtak som er helt uakseptable, det være seg til studentenes gunst eller til deres skade.

Når det gjelder saker om utestengelse av andre grunner enn fusk, er vi mer tilbøyelig til å se det som pragmatiske «ordenssaker». Vi kan likevel ikke se at det er formålstjenlig at styret fratras sin kompetanse i disse sakene. Institusjonens styre bør tvert imot ta og ha ansvar for vedtak med så stor betydning for studentene, som det vi snakker om her. Styret har i alle fall ansvaret for å iverksette tiltak som kan minimalisere risikoen for at det oppstår situasjoner av denne karakteren. Det er problematisk med en ordning der styret har *ansvar*, men ingen *kompetanse*.

I lys av de erfaringer vi har gjort ved en pågående sak ved UiB vil vi også sterkt tilrå at det sies klart fra i proposisjonen – slik departementet også har lagt til grunn i brev 29. juni 2012, at reglene om utestenging i §§ 4-7- og 4-8 også gjelder for doktorgradsstudenter som ikke er tilsatt ved institusjonen, og også for fusk i selve avhandlingen. Dette kan klargjøres ytterligere ved en tilføyelse i lovens § 4-7 nr. 1, bokstav b; «*i innlevert skriftlig arbeid, herunder doktorgradsavhandling*».

Punkt 7. Fusk ved «gjennomføring av eksamen».

I det første avsnittet mener vi å identifisere en misforståelse. Helt mot slutten heter det «[...] også det å legge igjen hjelpemidler og skriftlige notater og lignende for å forsøke å få dette gjennom eks. bokkontroll umiddelbart forut for selve eksamen anses som fusk». Her synes det som departementet har avgrenset mot de grovt uaktsomme tilfellene, som faktisk er de mest sentrale her. «[F]or å forsøke å få dette gjennom eks. bokkontroll» innebærer at det foreligger fullbyrdelsesforsett. I så tilfelle rammes forsøket utvilsomt av bestemmelsen slik den står i dag.

Det som imidlertid er det springende punktet, er om en grovt uaktsom overtredelse forut for utdeling av eksamensoppgaven, rammes, også der dette blir fanget opp av forutgående kontroll. Hvis det må legges til grunn at dette var slurv fra studentens side, foreligger ikke noe fullbyrdelsesforsett, og vi har derfor ikke å gjøre med et straffbart *forsøk*, for forsøk forutsetter en bevisst vilje til å prøve å oppnå et resultat. Spørsmålet er da om en grov uaktsomt overtredelse forut for utdeling av eksamensoppgaven, er *fullbyrdet fusk*, altså *ikke* «bare» forsøk på fusk.

Vi har altså to ulike grunnlag for å sanksjonere fusk:

- Forsøk. Det forutsetter fullbyrdelsesforsett, og den grovt uaktsomme overtredelsen rammes ikke.
- Fullbyrdet fusk. Det kan være forsettlig eller grovt uaktsomt.

Kan en grovt uaktsom overtredelse forut for utdelingen av oppgaven, sies å være fullbyrdet fusk? Lovens ordlyd «ved avleggelsen av [...] vedkommende eksamen» taler isolert sett imot en slik

forståelse. Man kan vanskelig si at man «avlegger» eksamen før oppgaven er delt ut. Ved UiB har vi imidlertid kommet til at innlevering av bøker (for kontroll) og kontrollen av disse, omfattes av «avleggelse av [...] eksamen». Dette er imidlertid tungt bestridt av advokater som fører slike saker for studentene og det er derfor kjernen i spørsmålet om hvilket skyldkrav som kan legges til grunn på de ulike stadiene av «avleggelse av eksamen».

I første avsnitt av punkt 7.2 i høringsnotatet er saken tilsynelatende framstilt i overensstemmelse med vår forståelse: «De hjelpemidlene en student legger på pulten klar for bokkontroll er de hjelpemidlene studenten akter å ha tilgjengelige under eksamen.» Her kan rett nok stille spørsmål ved om «akter» tar sikte på et fullbyrdsforsett, men vi forstår det ikke sånn.

I det andre avsnittet i punkt 7.2 er vi imidlertid tilbake til et klart uttalt krav om fullbyrdsforsett for at forsøk skal kunne rammes: «Vi finner det klart at å ha med seg ulovlige hjelpemidler i eksamenslokalet og etterlate dem der **for å kunne bruke dem under eksamen**, må anses som fullbyrdet fusk.» [vår utheving]. Slik er det allerede i dag; hvis man etterlater hjelpemidlene *for å kunne bruk dem under eksamen*, foreligger fullbyrdsforsett, og forsøket er allerede straffbart. Hvis det i stedet hadde stått «med den følge at de kan være tilgjengelig under eksamen», ville den grovt uaktsomme overtredelsen ha vært rammet.

Vi anser at det forslaget til ny lovtekst som er satt inn sist i punkt 7.2 antakelig må forstås sånn at området utvides i forhold til dagens «ved avleggelsen av». Vi er likevel bekymret for at de merknadene i punkt 7 som går forut for selve lovforslaget, vil virke til å svekke denne forståelsen betydelig.

Hvis hensikten er at også grov uaktsom overtredelse forut for utdeling av oppgaven skal rammes av fuskebestemmelsene, trenger vi en klarere hjemmel – og klarere forarbeider (her: høringsnotatet). Dette gjelder særlig ettersom Ot.prp.nr.40 (2001-2002) er tydelig på at «[d]ersom det kun foreligger forsøk på fusk, vil det imidlertid stilles krav om et fullbyrdsforsett for at handlingen skal kunne føre til annullering av eksamen og utestenging.» (Side 55.) Vi tror det er nødvendig at en lovendring her drøfter nøyere forholdet til den gamle bestemmelsen, og begrunnelsen for endringen.

I proposisjonen utdypes dette noe: «Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk. Hvorvidt studenten i løpet av eksamen får bruk for de ulovlige hjelpemidlene eller ikke, er ikke avgjørende for om handlingen skal anses som fullbyrdet fusk. Forsøk på fusk vil for eksempel foreligge i tilfeller hvor studenten plasserer ulovlige hjelpemidler med sikte på at disse skal være tilgjengelige under eksamen, men blir oppdaget før eksamen begynner.» «På andre måter handler i strid med eksamensreglementet» åpner for et vidt spekter av «fusk». Det gir likevel ikke god veiledning, ettersom en rekke bestemmelser i «eksamensreglementet» åpenbart ikke kan forbindes med fusk – for eksempel kan man være pålagt å møte senest et kvarter før eksamen starter, en student som i stedet møter 10 minutter før, kan åpenbart ikke rammes av bestemmelsen om fusk.

Fakultetet kan vanskelig se at det er noen god begrunnelse for at et fullbyrdet forsøk ikke skal rammes av fuskebestemmelsene, selv uten fullbyrdsforsett: Når studenten har gjort alt som skal til for at de ulovlige hjelpemidlene skal være tilgjengelig under eksamen, og bare en mer eller mindre

tilfeldig bokkontroll forhindrer at de faktisk *blir* tilgjengelig, bør etter vår mening skyldkravet være oppfylt.

Konklusjon:

Departementets framstilling treffer litt på siden av det vi opplever som problematisk: Forsøk med fullbyrdelsesforsett rammes allerede av § 7-7 nr. 1 bokstav b.

Vår anbefaling er at loven formuleres slik at også grovt uaktsomme forberedelseshandlinger rammes, selv uten fullbyrdelsesforsett, slik at § 4-7 nr. 1, bokstav b lyder:

«har forsøkt å *fuske ved* avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, *i innlevert skriftlig arbeid, herunder doktorgradsavhandling,*² eller under gjennomføringen av vedkommende kurs, eller forsettlig eller grovt uaktsomt har medbragt ulovlige hjelpemidler til sin arbeidsplass ved eksamen eller prøve.»

Punkt 8. Informasjonsutveksling om vedtak om fusk og bruk av falske dokumenter med mer

Det juridiske fakultet har ingen merknader til dette, utover at vi ville se det som tjenlig om det også ble formulert en hjemmel for at hjemmeuniversitetet underrettes der de aktuelle vedtakene gjelder innvekslingsstudenter.

Punkt 9. Medvirkningsansvar ved fusk på eksamen.

Det juridiske fakultet er i tvil om det er hensiktsmessig å gjeninnføre bestemmelsen om medvirkning til fusk. Dagens rettstilstand, uten medvirkeransvar, synes å være vel etablert. Vår hovedinnvending er knyttet til bevissspørsmål; det er vanskelig å avgjøre når gjerningsmannen har handlet uten en eventuell medvirkers viten og vilje. Forslaget sier heller ikke noe om hvilket skyldkrav man opererer med for et eventuelt medvirkeransvar.

Vi er også litt bekymret for hvordan en slik lovendring vil virke blant studentene: En stor del av de fuskesakene som behandles ved Det juridiske fakultet i Bergen gjelder ulovlig tekstsammenfall og vi frykter at studentene kan bli mer tilbakeholden med å samarbeide om å løse oppgavene. Vi oppfordrer til samarbeid om problemløsingen, men krever en selvstendig besvarelse. For studentene kan slikt lovlig samarbeid bli en risikosport, hvis en av dem lener seg for tungt på de andres arbeid, og disse andre risikerer å pådra seg et medvirkeransvar for den enes fusk.

På den annen side ser vi at det fra tid til annen kan være behov for å gjøre gjeldende et medvirkeransvar; for eksempel ved ulovlig samarbeid om skriftlige arbeider kan det antakelig forekomme at den studenten som har minst å tape, påtar seg ansvaret alene, slik at den andre går helt fri. Ved medvirkeransvar ville en slik tilpasning ikke lenger være en suksess. En medvirkningsregel knyttet til bestemmelsene om fusk vil imidlertid bare kunne ramme den/de som selv er opp til vedkommende eksamen, ikke den som f.eks. låner ut en eldre besvarelse til en annen student, som så leverer den inn som sin egen.

² Jf. forslag foran i pkt. 6.

Vi ser at det ved tilfeller av forsettlig fusk under eksamen kan være behov for å ramme aktører med flere roller; for eksempel i den klassiske situasjonen der to studenter utveksler «lapper» eller annet materiale; det vil være urimelig at bare den ene parten (mottakeren) i et slikt tilsiktet samarbeid skal rammes. Her kan det hevdes at begge parter må rammes av bestemmelsen slik den står; også den som sender fra seg en fuskelapp, har fusket, og at det ikke er noe krav om «vinnings hensikt» for fuskere selv. Det er imidlertid ikke opplagt at dette er den lovforståelse som vil bli lagt til grunn i en eventuell rettssak.

Mye kan derfor tale for at de ulike formene for medvirkning i tilfelle bør reguleres særskilt. Her er det to typer sanksjoner som kan være aktuelle: Den ene er bortvisning fra eksamenslokalet av den som har prøvd å hjelpe en annen, den andre er utestenging fra institusjonen som en selvstendig sanksjon, uten å gå veien om begrepet «fusk».

Konklusjon:

Det er mulig at vi ikke ser for oss alle tilfeller der det er behov for å etablere medvirkeransvar, men slik vi ser det nå, vil vi ikke anbefale at denne endringen innføres. Ulemper knyttet til bevisførsel og til utilsiktet preventiv virkning, er etter vår oppfatning større enn fordelene med en slik innretning.

Alternativt vil vi foreslå at det innarbeides særlige regler om dette i loven, f.eks. slik:

I § 4-7 nr. (1) bokstav b føyes inn en ny siste setning, sålydende:

«Den som har medvirket eller forsøkt å medvirke til andres fusk under avleggelse av eksamen eller prøve, kan bortvises fra eksamenslokalet og fratras retten til å innlevere egen besvarelse.»

I § 4-8 nr. 3 føyes inn en ny andre setning, sålydende:

«Det samme gjelder den som har medvirket eller prøvd å medvirke til andres fusk.»

Punkt 10. Dekning av kostnader til advokat i utestengingssaker

Det juridiske fakultet i Bergen har ingen innvendinger mot den foreslåtte tilføyelsen. Vi ville imidlertid gjort ytterligere endringer i reguleringen av dette.

For det første mener vi det bør presiseres at utgifter dekkes fra sak om utestengelse *faktisk* er reist; det er ikke tilstrekkelig at det er reist fuskesak som *kan* resultere i utestengelse.

For det andre mener vi at dekning av kostnader til advokat i utestengelsessaker, bør sortere under Lov om rettshjelp. Det er uheldig at institusjonene selv skal dekke kostnadene; vi er bekymret for at utsiktene til slike kostnader kan være en medvirkende årsak til at man i enkelte tilfeller velger å se mellom fingrene på forhold som ellers ville vært forfulgt som fuskesaker. Det bør være i departementets interesse at akademia følger opp sine idealer – og lovens intensjon – i så stor utstrekning som mulig. Pålegget om at institusjonene selv skal dekke advokatkostnader, virker etter vår oppfatning i motsatt retning.

Skal advokatutgiftene dekkes i alle tilfeller? Fakultetet ønsker å reise spørsmål vi bør skille mellom saker der studenten får et (endelig) vedtak imot seg, og der han/hun frikjennes. I strafferetten

ilegges den domfelte saksomkostninger; det ville etter vår mening ikke være urimelig om en tilsvarende ordning ble gjort gjeldende for disiplinærsaker etter Universitets- og høyskoleloven. En student som frikjennes etter mistanke om fusk, skal selvsagt ha kostnadene dekket. For en student som faktisk får et vedtak imot seg, er det grunn til å spørre hvor legitimt det er at skattebetalernes penger skal stilles til disposisjon for ham/henne.

Punkt 11. Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning

Den reguleringen som er foreslått gir stor frihet til institusjonene i form av nærmere forskriftsregulering. Dermed ligger det også tilstrekkelig mulighet for skjønnsutøvelse.

Et synspunkt som nok vil være kontroversielt, i alle fall fra ph.d.-kandidatene sitt synspunkt, vil være bortfallet av at institusjonen dekker utgiftene til rettshjelp ved tvungen avslutning. De som utsettes for en slik reaksjon vil sjelden være tilsatt ved institusjonen når de skal angripe utestengingsvedtaket. Noen vil riktignok være dekket i form av medlemskap i arbeidstakerorganisasjoner, og vil uansett være i en posisjon hvor de har inntekt. Samtidig vil enkelte kunne være tatt opp på doktorgradsprogram, uten å være tilsatt som stipendiat. Vi viser til drøftelse i det siste avsnittet under punkt 10.

Tvungen avslutning vil være en reaksjon som bare sjeldent er aktuelt og tidvis reiser prinsipielle spørsmål, det det kan lett tenkes at ph.d.-kandidatene og institusjonen har ulike syn her.

Punkt 12. Politiattestnemnda.

Så vidt vi kan se har disse sakene og behandlingen av dem, klare fellestrekk med saker etter § 4-7 – 4-10. Vi har ingen innvendinger til at Den sentrale klagenemnden er førsteinstans også i disse sakene. Vi viser imidlertid til våre merknader til punkt 6 over, og gjentar at vi anser det svært lite optimalt at institusjonens styre ikke skal ha noe ansvar for disse sakene.

Konklusjon:

Kompetansen i disse sakene i første instans bør ligge til «styret selv eller institusjonens klagenemnd». Vi viser til argumentasjon under punkt 6 over.

Punkt 13. Klagenemnd og offentlighetsloven

Her er det spørsmål om å overføre ansvaret for klage over brudd på innsynsreglene i Offentleglova fra en faginstans – departementets embetsverk – til en nemnd som er sammensatt med sikte på å behandle helt andre typer saker. Etter vår mening er dette uheldig, både fordi det kan oppfattes som et signal om en større skjønnsfrihet for klageinstansen enn loven gir rom for, og fordi dette regelmessig vil medføre brudd på bestemmelsen i Offl. § 32 tredje avsnitt om at «Klaga skal førebuaast og avgjerast utan ugrunna opphald».

Konklusjon:

Vi vil sterkt anbefale at man ikke går videre med dette forslaget.

Punkt 14. Klage over formelle feil.

Vi ser det som heldig at spørsmålet om kompetanse i saker om formelle feil til eksamen tas opp til vurdering. Etter vår oppfatning er det uheldig at enheten der den eventuelle feilen er begått, ikke har anledning til å behandle saken selv i første instans. Antakelig kunne en del feil vært rettet opp uten behandling i klagenemnden hvis enhetene hadde hatt kompetanse til å behandle sakene.

Etter vår oppfatning er departementets analyse av rettsstilstanden og den faktiske situasjonen god, og de to løsningsforslagene framstår begge som fornuftige. Vi er likevel ikke i tvil om at vi foretrekker alternativ 1) og slutter oss til departementets anbefaling. Dette alternativet gir både en bedre behandling i første instans, og det gir en raskere og enklere klagebehandling.

Konklusjon:

Det juridiske fakultet slutter seg til departementets anbefaling, og støtter alternativ 1) i forslaget. Dette vil etter vår oppfatning gi bedre behandling både i første og andre instans.

Punkt 15. Gjennomføring av klagesensur

Det juridiske fakultet vil bestemt fraråde at «blind sensur» blir lovfestet som ordning for behandling av sensurklage. Vår begrunnelse er i hovedsak at klagevedtaket bør baseres på best mulig opplysning av saken.

Sensurklager har hos oss vært behandlet med opplysning om opprinnelig sensurvedtak og studentens begrunnelse for klagen, i tillegg til eventuell sensorveiledning. Det er ikke praksis for å la opprinnelig sensors begrunnelse følge klagen. Etter vår oppfatning ville ordningen fungert bedre med ytterligere opplysning til klagesensur, nemlig med opprinnelig sensors begrunnelse. Det er imidlertid praktiske hensyn som til nå har avskåret dette. Vi ser for oss at en full digitalisering av eksamen og sensur vil kunne endre på dette.

Ett vesentlig hensyn bak at vi ønsker «åpen» sensurklagebehandling, er at sensuren av store emner (dvs. mange kandidater) er underlagt kvalitetssikring i form av nivåkontroll hos oss. Nivåkontroll innebærer at emneansvarlig lærer gjennomgår et utvalg sensurerte besvarelser fra hver kommisjon, for å sikre at nivået er likt hos alle – det er maktpåliggende at «den første» av 400 kandidater skal måles etter samme standard som «den siste». Dette innebærer at informasjon om nivellering i den konkrete eksamen ideelt må foreligge ved klagesensuren. Vi kan ikke se for oss at en slik opplysning kan følge saken, uten at sensurvedtak og klagegrunn er med.

Med hensyn til de innvendinger som reises mot «blind» klagesensur, viser vi til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2006/1994, der det blant annet heter: «Jeg er enig i at dette må anses for å være i samsvar med universitsloven § 5-3 fjerde ledd. Ordningen kan riktignok føre til ulik praksis ved de forskjellige institusjonene, men som departementet har vist til, er det tilfelle også for en rekke andre forhold knyttet til eksamen og sensur, jf. her universitsloven § 3-9 første ledd. Den enkelte institusjon kan velge den ordningen som passer best til det enkelte fag, noe som medfører fleksibilitet. Jeg understreker at det i denne sammenhengen er viktig at det klargjøres overfor studentene hvilke regler som gjelder ved institusjonen. Så lenge dette er gjort, kan jeg ikke se at ulik praksis ved forskjellige institusjoner svekker studentenes rettssikkerhet.»

Vi er enig i at § 3-9 første ledd pålegger institusjonen å sørge for at sensuren – herunder selvsagt også klagesensuren – skjer på en upartisk og faglig betryggende måte. Hvordan dette i praksis skal gjennomføres, vil variere med «organisering av vurderingsarbeidet samt forhold knyttet til det spesielle fag eller den enkelte prøves egenart» - jf. Sivilombudsmannens uttalelse.

Etter vår vurdering er en ordning med «blind sensur» ikke noen klageordning, og dårlig egnet til å bedre kvalitet og konsistens ved sensuren. Hensikten med en klageordning må være å etablere en kvalitetskontroll med sensurvedtakene. Dette kan bare gjøres meningsfullt der klagesensorene har kjennskap til det første vedtaket og premissene for dette. En blind sensur er ingen klagebehandling, men bare en frittstående «second opinion», og gir verken økt kvalitet ved bedømmelsen eller noen meningsfull tilbakemelding verken til studenten, førstehånds sensor eller til institusjonen. Etter vår oppfatning bør man derfor gå den motsatte veien av det departementet foreslår her. Klagenemnden må få oversendt både førstehåndssensorenes begrunnelse for sensuren og kopi av besvarelsen med eventuelle kommentarer fra første sensor. Studenten må da selvsagt – slik Sivilombudsmannen har understreket – gis tilgang til alt som klagenemnden får, også sensorkommentarer på besvarelsen.

Konklusjon:

Det juridiske fakultet i Bergen fraråder den foreslåtte lovendringen.

Alternativt foreslås at § 5-4 nr. (3) får følgende ordlyd:

«En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. *Klagenemnden skal bli gjort kjent med den karakter som er påklagd, den begrunnelse som eventuelt er gitt for opprinnelig sensur, og eventuelle generelle retningslinjer for bedømmelsen. Klagenemnden og studenten skal ha kopi av den innleverte besvarelsen med eventuelle påførte sensorkommentarer, og studenten skal gis anledning til å kommentere disse.* Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

Andre merknader

Det er ønskelig med en avklaring eller klargjøring av ytterligere tre punkter i Universitets- og høyskoleloven. Så vidt vi har kunnet bringe på det rene, er det materielle innholdet i bestemmelsene ikke omstridt, det er utelukkende tale om en redaksjonell klargjøring av innholdet.

§ 3-5 nr. 1 siste punktum: «Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.»

Det synes klart at dette gjelder utelukkende «dobbelt uttelling i én og samme grad», jf. departementets brev 7. september 2010, ref. 201001620-/ITS. En slik avgrensning går ikke fram verken av lovteksten eller av forarbeidene. Tvert imot kan bestemmelsen leses som en skranke mot at studenten skal kunne framstå som innehaver av mer faglig bredde, dybde og innhold enn det er dekning for, ved å ta en rekke eksamener med samme faginnhold, og presentere det på flere

karakterutskrifter fra ulike institusjoner. I teorien kan man skaffe seg dokumentasjon for 300 studiepoeng rettsvitenskap, på grunnlag av 60 studiepoeng faginnhold. Innenfor sfæren som tradisjonelt har vært juristers arbeidsfelt, vil det ikke være noen stor fare for misforståelser på et slikt grunnlag. Vi ser imidlertid at juristers arbeidsfelt utvides – også utenfor landets grenser, og i en slik sammenheng ser vi at en ordning med «fritt gjentak» av samme faginnhold over institusjonene, kan gi grunnlag for misforståelser. Dette gjelder særlig ettersom emner og årsheter har ulike betegnelser mellom institusjonene; det blir derfor vanskeligere å identifisere «gjengangere».

Det juridiske fakultet i Bergen anser dette som problematisk, og ville ønske at det ble avgrenset mot en slik mulighet. Det ville imidlertid forutsette at opplysninger i Felles Studentsystem ble gjort tilgjengelig på tvers av institusjonene, for eksempel ved at studenter som får opptak ved én institusjon, samtykker i at informasjon om vedkommende i andre institusjoners studentsystem gjøres tilgjengelig.

Vårt primære anliggende er likevel at det gjøres helt klart i lovteksten hvilken plikt institusjonene har til å avskjære «dobbel uttelling».

§ 3-9 nr. 5 siste punktum: «Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.»

Ot.prp.nr.62 (1988-1989) gir ikke noen holdepunkter for hensynene som lå til grunn da bestemmelsen ble innført; der finner vi bare bestemmelsens ordlyd: «Ble karakteren det er klaget over fastsatt etter at det også ble holdt muntlig prøve, skal studenten innkalles til muntlig prøve.»

I Ot.prp.nr.85 (1993-1994) heter det på side 77: «Når det holdes muntlig prøve i tilknytning til skriftlig eksamen, og deretter settes en felles karakter på kandidatens samlede prestasjon, vil det bare være den skriftlige delen av prøven som kan påklages.» Dette gir heller ikke nevneverdig veiledning med hensyn til hvordan bestemmelsen skal forstås og praktiseres, og hva som er dens virkeområde – eller hva som er dens formål.

Fakultetet kan vanskelig se berettigelsen av denne bestemmelsen:

- Hvis skriftlig og muntlig del av eksamen er uavhengig av hverandre med hensyn til spørsmål som skal besvares og med hensyn til (del)karakter, er det vanskelig å se begrunnelsen for at det skal avholdes ny muntlig eksamen, jf. Universitets- og høyskoleloven § 5-3 nr. 5 første punktum.
Bestemmelsen har relevans bare i de spesielle tilfellene der det er satt en formell karakter på den skriftlige delen, og denne justeres ved hjelp av en muntlig prøve, som ikke får en selvstendig karakter. Dette er neppe en vurderingsform som er dominerende, heller ikke der muntlig og skriftlig prøve inngår i samme vurdering.
- Hvis skriftlig og muntlig del av eksamen henger sammen med hensyn til spørsmål som skal besvares og med hensyn til karakter, innebærer bestemmelsen at studenter skal framstilles til ny muntlig eksamen etter at sensorveiledningen har vært kjent i flere uker, og etter at man har kunnet forberede seg på alle måter. Dette kan neppe være tilsiktet.

Videre innebærer bestemmelsen at det er nødvendig å dokumentere en bestemt karakter for hver av eksamensdelene – for å kunne konstatere *om* «klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamen». I en rekke tilfeller er det *ønskelig* at sensorene kan *gjøre en samlet* vurdering av kandidatens prestasjoner i den skriftlige og muntlige delen av eksamen, uten å dokumentere en *formell delkarakter* for den skriftlige delen. Denne bestemmelsen gjør i praksis en slik eksamensform ulovlig.

Fakultetet ønsker en avklaring med hensyn til hva denne bestemmelsen tar sikte på; hvilke tilfeller den kommer til anvendelse og hvordan de problemstillingene vi peker på bør løses.

§ 5-1 nr. 1: «Universiteter og høyskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for kandidatene.

Så vidt vi kan se, kan denne bestemmelsen – rent språklig – forstås på to måter, nemlig ved at «for kandidatene» gjelder både «klage over enkeltvedtak» og «andre klagesaker». Alternativt gjelder «for kandidatene» utelukkende «andre klagesaker» - da kan nemnden behandle alle klager over institusjonens enkeltvedtak, uavhengig av hvem som er part.

Etter vår oppfatning taler merknadene til § 5-1 i Ot.prp.nr.79 (2003-2004) for at nemndens kompetanse omfatter *alle* enkeltvedtak.

I Universitets- og høyskoleloven av 1995 finner vi bestemmelsen i § 24, der avgrenses nemndens kompetanse eksplisitt mot enkelte typer vedtak.

Fakultetet vil ikke ta stilling til hvilken tolkning som er «best», men ønsker at departementet avklarer hva som er ment å være innholdet i bestemmelsen.

Generelt: Det juridiske fakultet i Bergen vil ta til orde for en redaksjonell gjennomgang av hele Universitets- og høyskoleloven, med sikte på å gjøre den lettere tilgjengelig. Det store flertallet av brukere – det gjelder både studenter, administrasjon, institusjonsledelse og allmenhet – er ikke jurister, og loven framstår i dag som lite tilgjengelig for folk uten særlig kompetanse. Dette er først og fremst et rettssikkerhetsspørsmål, i tillegg vil effektivitetshensyn helt klart tale for en enklere tilgjengelig lovtekst. Et slikt tiltak vil også være i god overensstemmelse med målsetning om tilgjengelighet, klarhet og transparens i forvaltningen.

Vennlig hilsen

Asbjørn Strandbakken
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

UNIVERSITETET I BERGEN
 Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4c
 STYRE MØTE 24/10-2013

Universitetsdirektøren

Referanse

2013/7970-KRB

Dato

01.10.2013

Høringssvar fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet - endringer i universitets- og høyskoleloven

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har følgende merknader og innspill til forslagene om endringer i universitets- og høyskoleloven.

Punkt 3. Klage på vedtak om generell godkjenning av utdanning

Det blir i denne paragrafen foreslått en endring knyttet til at faglige vurderinger gjort av NOKUT som gjelder generell godkjenning av utenlandsk utdanning, ikke skal kunne påklages. Nytt forslag i § 3-4 : *NOKUTs faglige vurdering i saker om generell godkjenning av utenlandsk utdanning kan ikke påklages.* Vi ønsker å påpeke at NOKUT sin faglige vurdering kun bør være knyttet til omfang og nivå – ikke en faglig godkjenning. Det faglige innholdet i graden må fremdeles være det enkelte fagmiljø som vurderer. En presisering eller annen ordlyd bør derfor anvendes i § 3-4.

Punkt 11. Tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen

Underpunkt 11.2

Vi ser tvungen avslutning som en egnet sanksjon ved vitenskapelig uredelighet under doktorgradsutdanningen, og at dette bør komme klarere frem av loven. En tvungen avslutning vil for ansatte i utdannings- og forskerstillinger også danne grunnlag for oppsigelse da det ikke lenger vil være grunnlag for å fortsette i stillingen vedkommende er ansatt i. Dette vil imidlertid ikke gjelde kandidater som er tilsatt ved eksterne samarbeidsinstitusjoner. De vil bli utskrevet av ph.d-programmet, men kan i prinsippet fremdeles heve lønn hos sin arbeidsgiver. Det bør komme tydelig frem at sanksjonen er knyttet til utdanningsløpet og ph.d-avtalen. Vi synes likevel det er problematisk at tvungen avslutning vil kunne føre til svært ulik sanksjon for kandidatene avhengig av finansieringsordning.

Denne problemstillingen kommer også tydelig frem i forslag til endring i uhl. §4.7 og § 4.8 tredje ledd som omhandler doktorgradskandidaters fusk ved prøver underveis i doktorgradsutdanningen. Departementet mener det er hensiktsmessig at reaksjoner ved

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det matematisk-naturvitenskapelige
 fakultet
 Telefon 55582062
 Telefaks 55589666
 post@mnfa.uib.no

Postadresse
 Postboks 7803
 5020 Bergen

Besøksadresse
 Allég. 41, Realfagbygget
 Bergen

Saksbehandler
 Kristin Bakken
 +47 55 58 31 43

doktorgradskandidaters fusk omtales i egen bestemmelse. Begrunnelsen er at forhold som omtales i uhl. om fusk i dag, bare gir mulighet for utestengelse i ett år. Det foreslås at grunnlag for tvungen avslutning av avtalen også skal kunne danne grunnlag for eventuelle sanksjoner etter tjenestemannsloven §§ 9, 14 og 15 eller arbeidsmiljøloven §§ 15-7 og 15-14. Sanksjonen skal da behandles i en *totrinns*prosess hvor man først avklarer konsekvens av vitenskapelig uredelighet eller vesentlig mislighold under forskerutdanningen og deretter konsekvens for kandidatens ansettelsesforhold. For mange av våre kandidater har vi ikke muligheter til å sanksjonere mot ansettelsesforholdet. Sanksjonen for stipendiater tilsatt ved utdanningsinstitusjonen (utskrivning av ph.d-programmet og oppsigelse) kan derfor oppleves som urimelig i forhold til kandidater som er tilsatt ved eksterne samarbeidsinstitusjoner (utskrevet av ph.d-programmet). Begge de to overnevnte forslag til endringer tar utgangspunkt i at «i de fleste tilfeller» er doktorgradskandidaten ansatt ved en utdanningsinstitusjon. Vi mener at dette synet bør nyanseres, begrunnet med at rundt 200 av våre 400 aktive ph.d.-kandidater enten er ansatt ved annen institusjon eller har vært ansatt i en stipendiatstilling som er utløpt. Begge forhold innebærer at de ikke er i et ansettelsesforhold ved en utdanningsinstitusjon.

Når det gjelder rett til å få dekket advokatutgifter ved utestenging for studenter omtalt i § 4-8 femte ledd, vil vi gjøre oppmerksom på at ikke alle doktorgradskandidater har et tilsetningsforhold og hever lønn, og at det derfor for enkelte grupper vanskelig kan la seg gjøre å dekke advokatutgifter. Kvote studenter er en slik gruppe som lever på et minimum, ikke er ansatt ved institusjonen og som heller ikke har krav på de goder som vanlige studenter har.

Punkt 15. Gjennomføring av klagesensur

Etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd kan en kandidat klage skriftlig på karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Studenten har da krav på ny sensur. Ved ny sensurering skal det benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern, jf. uhl. § 3-9 femte ledd.

Departementets forslag om at ingen dokumentasjon skal følge ved en klage baserer seg på et ønske fra studentorganisasjonene om "blind" andregangssensur, hvor opprinnelig karakter ikke er kjent for klagekommisjonen. Dette mener departementet vil gi en mer rettferdig og uavhengig andregangsvurdering.

En slik praksis vil innebære at heller ikke studentenes egen skriftlige begrunnelse for hvorfor de mener seg urettferdig behandlet (og hvor opprinnelig vurdering ofte står eksplisitt angitt) kan legges ved. Hensikten med å skrive en begrunnelse for klagen faller da bort, og vi kan vanskelig se at studentenes rettsikkerhet bedres av dette. Dagens ordning der praksisen er svært ulik både innad og mellom institusjonene er uheldig, og vi ser derfor behov for standardisering. Fakultetet er av den oppfatning at både studentens begrunnelse for klage, karakter ved første sensur og begrunnelse for denne bør følge saken når ny sensur skal foretas. Eksamenkommisjonen bør også kunne få tilgang til andre besvarelser med karakter som er levert ved samme eksamen.

Punkt 16. Innstegsstilling – ansettelse på innstegsvilkår

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet støtter forslaget om å etablere innstegsstillinger, med følgende merknader og vurderinger:

Basert på departementets egen beskrivelse av forskjellen mellom de to alternativene i lovens § 6-4 første ledd bokstav k) og nytt femte ledd (alternativ 1 og 2), går fakultet inn for formuleringen i alternativ 2. Dette ut i fra ønske om å kunne foreta en mer helhetlig vurdering om fast ansettelse, der det kan stilles krav til «forskningskompetanse, egnethet og dyktighet innen undervisning og veiledning» men også krav til andre ferdigheter og kompetanseområder som «formidling og tiltrekke ekstern finansiering til forskningsgruppen vedkommende leder, lederegenskaper for forskningsgrupper, og evne til å slutte opp om fagmiljøets strategi» i den avsluttende vurderingen. Slik vi ser det, er det alternativ 2 som best svarer til intensjonene med slike stillinger.

Punkt 17. Bistilling

Fakultetet støtter forslaget om ansettelse i bistillinger på åremål. Fakultetet ønsker imidlertid noe større fleksibilitet knyttet til varighet av ansettelsesforholdet, og foreslår at åremålsperioden kan være fra to til seks år (ikke tre til seks år slik KD foreslår).

Det er positivt at det ikke foreslås å begrense antall åremålsperioder for innehavere av bistillinger.

Vennlig hilsen

Bjørn Åge Tømmerås
fakultetsdirektør

Kristin Bakken
assisterende fakultetsdirektør

Kopi
Institutter og sentre

UNIVERSITETET I BERGEN
Det medisinsk-odontologiske fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4d
STYRE MØTE 24/10-2013

Universitetsdirektørens kontor

Referanse
2013/7970-INSE

Dato
24.09.2013

Høringer - endring i universitets- og høyskoleloven

Det medisinsk-odontologiske fakultet vil kommentere følgende punkter i forslag til endringer av universitets- og høyskoleloven (UH-loven):

Punkt 11. Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning

Fakultetet støtter Departementets forslag om tvungen avslutning som en egnet sanksjon ved vitenskapelig uredelighet eller vesentlig mislighold i forhold til forskningsetikklovens § 5, 2.ledd om «forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt».

Skyldkravet for vitenskapelig uredelighet i doktorgradsavhandlingen vil være forsett eller grov uaktsomhet. Vesentlig mislighold av doktorgradsavtalen kan være vesentlig forsinkelse som skyldes forhold kandidatene selv rår over, eller gjentatte eller vesentlige brudd på kandidatens plikter etter avtalen, som informasjons-, oppfølgings- eller rapporteringsplikt.

Institusjonenes hjemmel for tvungen avslutning bør framgå klarere av UH-loven.

I de fleste tilfeller er doktorgradskandidatene ansatt i en utdannings- eller forskerstilling. Fakultetet er enig i departementets vurdering i at det ikke er rimelig eller behov for å likestille studenter og doktorgradskandidater når det gjelder rett til å få dekket advokatutgifter av institusjonen. Doktorgradskandidater vil som andre tilsatte ha inntekter og som arbeidstaker vil en doktorgradskandidat ha de samme rettigheter og muligheter som andre arbeidstakere, og arbeidsgiver bør ikke ha større ansvar for å dekke disse arbeidstakernes advokatutgifter enn andre arbeidstakeres utgifter til advokat i forbindelse med en eventuell rettstvist.

Punkt 15. Gjennomføring av klagesensur

Etter universitets- og høyskoleloven § 5-3 fjerde ledd kan en kandidat klage skriftlig på karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Studenten har da krav på ny sensur. Ved ny sensurering skal det benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern, jf. uhl. § 3-9 femte ledd.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det medisinsk-odontologiske fakultet
Telefon 55582086
Telefaks 55589682
post@mofa.uib.no

Postadresse
Postboks 7804
5020 Bergen

Besøksadresse
Jonas Lies vei 79
Bergen

Saksbehandler
Inger Hjeldnes Senneseth
55586671

Vi er ikke enig i departementets forslag om at sensorene ved ny sensurering «... kun [skal] få kunnskap om de generelle retningslinjer som er gitt for bedømmelsen» (foreslått endring i § 5-3 (4)). De nye sensorene vil ikke i utgangspunktet ha kjennskap til det faglige nivået til studentgruppen, og de vurderingskriterier for de enkelte karakterer som har vært brukt ved første gangs sensur, og som har vært gjeldende for de øvrige studentene som har avlagt eksamen. Det er vesentlig at studentene opplever likebehandling og en rettferdig vurdering. Vi anbefaler derfor at både studentens begrunnelse for klage, karakter ved første sensur og begrunnelse for denne legges ved under ny sensur. Det bør også anbefales at ny eksamenskommissjon får tilgang til andre besvarelser som er levert ved samme eksamen, inkludert karakter.

Punkt 16. Innstegstilling – ansettelse på innstegsvilkår

Det medisinsk-odontologiske fakultet støtter forslaget om å etablere innstegstillinger som et midlertidig tilsettingsforhold og har følgende merknad og vurdering i forhold til § 6.4:

Av de to alternativene som foreslås, betyr alternativ 1 i realiteten fast ansettelse fra det tidspunkt man blir tilsatt i en slik stilling.

Ut fra tenkningen om at kandidaten skal prøves ut i forhold til stillingens oppgaver på en gjensidig og forutsigbar måte, vil en etter fakultetets oppfatning best oppnå dette ved at kompetansen som kan gi grunnlag for fast tilsetting vurderes mot slutten av tilsettingsperioden. Det er derfor alternativ 2 som best svarer til intensjonene med slike stillinger. Det er videre en forutsetning at det kvalifikasjonsnivå og de kvalifikasjoner kandidaten vil bli vurdert på ved slutten av tilsettingsperioden, er klargjort ved inntreden i stillingen.

Punkt 17. Bistilling

Fakultetet støtter forslag om bistillinger for å styrke samarbeidet md andre institusjoner og næringsliv ved tilsetting i bistillinger inntil 20 prosent av undervisnings- og forskerstilling, der den ansatte i bistilling har et annet hovederhverv eller en annen hovedstilling. Fakultetet støtter også at bistillinger tilsettes i åremålsstillinger der åremålsperioden kan være fra tre til seks år.

Det bør ikke settes en begrensning på hvor mange ganger man kan ansettes på åremål i bistilling.

For øvrige punkter i forslag til endringer i UH-loven støtter Det medisinsk-odontologiske fakultet høringsuttalelse fra Det juridiske fakultet.

Vennlig hilsen

Nina Langeland
dekan

Kim Ove Hommen
kst. fakultetsdirektør

UNIVERSITETET I BERGEN
Det psykologiske fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4e
STYKE=MØTE 24/10-2013

Universitetsdirektørens kontor

Referanse

2013/7970-OVB

Dato

01.10.2013

Høring - endringer i universitets- og høyskoleloven - Det psykologiske fakultet

Fakultetet har orientert fakultetsstyret, sendt ut saken til instituttene og har nedenfor kommentert en del av de relevante punktene. Vedrørende de andre punktene i høringsnotatet henvises det til utfyllende hørings svar fra Det juridiske fakultet.

Fakultetet har følgende kommentarer til enkelte av forslagene:

Punkt 5 - Rett til utsatt eksamen for studenter i forbindelse med fødsel.

Departementet foreslår at en student skal ha rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er satt i perioden tre uker før fastsatt termin og tre uker etter fødsel. Retten skal gjelde både mor og far/medforelder/adoptivforeldre. Departementet skriver at eksamen skal enten avholdes tidligere enn tre uker før termin eller tre uker etter fødsel, og at institusjonen kan samordne med studenter som har gyldig fravær pga sykdom.

Hvis forslaget til lovendring skal forstås som at en skal ha rett på eksamen tre uker etter fødsel – så vil dette kunne medføre ukurante eksamenstidspunkt, noe som kan være problematisk både for student og institusjonen. Vi foreslår derfor at det føyes til "tidligst tre uker", slik at det blir rom for å legge utsatte eksamener for denne gruppen samtidig med andre som har gyldig fravær. Dette trenger ikke å legges til i selve ordlyden i § 4-5 (1), men det bør komme fram i diskusjonen evt utfyllende vedtekter om hva lovgiver mener.

Pkt 11 – Tvungen avslutning for phd stipendiater?

Departementet foreslår å behandle tvungen avslutning for tilsatte doktorgradsstipendiater i en totrinnsprosess der man først avklarer konsekvensene av vitenskapelig uredelighet og deretter vurderer konsekvenser for tilsettingsforholdet. Fakultetet mener at dette kan være en god prosess som forutsetter en behandling både etter ph.d.-avtalen og deretter etter tjenestemannsloven eller arbeidsmiljøloven. Departementet foreslår videre at det åpnes for at institusjonene kan fastsette nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift. Fakultetet mener at institusjonene bør utarbeide slike forskrifter siden slike saker ofte reiser prinsipielle problemstillinger.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det psykologiske fakultet
Telefon 55582710
Telefaks
post@psyfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Christiesgt. 13
Bergen

Saksbehandler
Ove Chr. Borge
55589060

Pkt 12 - Politiattestnemda

Vedr forslaget til forenkling av politiattestvurdering fremgår det ikke klart hva som her menes med «fagavdeling» og hvorvidt denne har den nødvendige kompetanse til å gjøre denne vurderingen. Det er her meget viktig med likebehandling, og viktig ikke å spre behandling av relativt få saker på mange aktører.

Pkt 15 - Gjennomføring av klagesensur

Fakultetet mener at en klagesensur uten annen utsendt informasjon enn de generelle retningslinjene er den beste løsningen for å sikre studentene en ny og uavhengig vurdering av sin eksamensbesvarelse («blind sensur»).

Pkt 16 - Innstegsstillinger – ansettelse på innstegsvilkår

Fakultetet ser det som ønskelig at det åpnes for mulighet til å ha denne stillingstypen innenfor andre fagfelt enn de medisinske og matematisk naturvitenskapelige fagområder, bla innenfor psykologi og pedagogikk. Det psykologiske fakultetet kan i perioder ha behov for fleksible karrierestillinger/innstegsstillinger innenfor enkelte fagområder. I de to beskrevne alternativ synes alternativ 1 å være tilnærmet lik en ordinær utlysning/tilsetting i fast stilling og lite egnet som et nytt virkemiddel for å tilrettelegge for karriereutvikling og fleksibilitet. Kandidaten må i ansettelsesperioden kunne prøves ut i forhold til stillingens oppgaver på en gjensidig og forutsigbar måte. For å være en ny karrierestillingstype må kandidatens kompetanse vurderes i slutten av perioden som grunnlag for fast tilsetting. Det er da alternativ 2 som er best egnet og svarer på behovet for slike stillinger. Det er en forutsetning at de kvalifikasjoner som kandidaten skal bli vurdert på ved slutten av sin tilsettingsperiode er tydelige og klargjort ved utlysning og oppstart i en slik «tenure track» stilling.

Vennlig hilsen

Jarle Eid
dekan

Ove Chr. Borge
assisterende fakultetsdirektør

UNIVERSITETET I BERGEN
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

VEDL. SAK NR.: 76-4f
STYRE-MØTE 24/10-2013

Universitetsdirektørens kontor

Referanse
2013/7970-LIG

Dato
01.10.2013

Forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven - hørings svar fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Vi viser til tidligere oversendt hørings sak om endringer i universitets- og høyskoleloven. Basert på den vår gjennomgang av endrings forslagene og den påfølgende interne høringsrunden, vil fakultetet knytte kommentarer til følgende fem punkt:

- Punkt 5 Rett til utsatt eksamen
- Punkt 11 Tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen
- Punkt 14 Klage over formelle feil ved eksamen
- Punkt 15 Gjennomføring av klagesensur
- Punkt 16 Innstegsstilling – ansettelse på innstegsvilkår

Punkt 5 Rett til utsatt eksamen

Departementet anbefaler en sentral regulering av retten til eksamen for studenter som får barn. Det blir vurdert som mest hensiktsmessig med en overordnet bestemmelse som fastslår hvem som skal ha denne rettigheten, men at gjennomføringen reguleres i den enkelte utdanningsinstitusjons regelverk.

Forslaget vil etter fakultetets vurdering være krevende å følge opp. Det er flere viktige spørsmål som i så tilfelle må reguleres av institusjonens regelverk. Det vil i mange tilfeller være vanskelig å gjennomføre ekstra eksamen før ordinær eksamen på grunn av obligatoriske oppgaver, undervisning m.m. I de fleste tilfeller vil det derfor være tale om utsatt eksamen etter fødsel. Betyr dette at vi må ha et eget opplegg for denne gruppen studenter, eller kan den samme ordningen med utsatt eksamen på grunn av sykdom benyttes? Det er uklart om intensjonen med lovendringen er at studentene skal ha rett til ny eksamen i det inneværende semesteret. Kan institusjonen ta praktiske og faglige hensyn når dette planlegges og f.eks. tilby studentene ny eksamen eller neste ordinære eksamen? Noen eksamenstyper vil det være enklere å gjennomføre i form av utsatt eksamen i det inneværende semesteret (hjemmeeksamen, muntlig eksamen eller innleveringer). Men vil eksempelvis tilbud om ny skoleeksamen neste semester dekke rettighetene til studenter som venter barn? Vil det kunne ha implikasjoner, f.eks. overfor Lånekassen, at studenter som er i

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Telefon 55589050 /51
Telefaks 55589052
post@svfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7802
5020 Bergen

Besøksadresse
Fosswinckelsgt. 6
Bergen

Saksbehandler
Lise Gundersen
55589066

permisjon samtidig avlegger eksamen? Er det riktig å gi studenter som venter barn utvidete rettigheter i forhold til andre studenter med dokumentert sykdom?

Ett av fagmiljøene (Institutt for sammenliknende politikk) stiller spørsmål ved om departementet har tatt tilstrekkelig hensyn til de nye vurderingsformene som ble innført med Kvalitetsreformen. Den foreslåtte endringen er etter instituttets vurdering kun realistisk dersom eksamen er ensbetydende med skoleeksamen. Situasjonen er imidlertid den at dagens vurderingsformer strekker seg over lengre perioder og omfatter mappevurdering eller annen løpende vurdering, obligatoriske oppgaver og aktiviteter m.m. I dagens reglement ved UiB fremgår det at eksamensdato starter «ved utløpet av innleveringsfristen for det første av arbeidende som inngår i vurderingen». Ved andre vurderingsformer kan eksamen være påbegynt «når det aktuelle emnet, den aktuelle praksisperioden etc. er påbegynt, eller når det er angitt i studieplanen eller emnebeskrivelsen». Instituttet påpeker at det vil kunne være vanskelig for institusjonene å gi standardiserte regler for treukers forskyving/utsettelse av «eksamensdato». I verste fall vil fagmiljøet måtte arrangere et helt individuelt undervisnings- og eksamensopplegg for hver enkelt student det gjelder, muligens også på tvers av semestre. Det vil derfor være en fare for at forslaget vil resultere i avskaffelse av nye vurderingsformer og gjeninnføring av skoleeksamen.

Fakultetet anbefaler at viktige spørsmål knyttet til det påfølgende arbeidet med institusjonens regelverk vurderes i forbindelse med UiBs høringsuttalelse.

Punkt 11 Tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen

Tvungen avslutning er strengere reaksjon enn utestenging for inntil ett år, som er reglene ved fusk på eksamen. Fakultetet deler likevel vurderingen av at tvungen avslutning er en mer egnet sanksjonsform på dette nivået i utdanningen, når det er tale om vitenskapelig uredelighet eller vesentlig mislighold.

Det hadde vært ønskelig med noe mer utførlig omtale av konsekvenser for selve ansettelsesforholdet i slike situasjoner, selv om dette er forhold som reguleres av tjenestemannsloven. Forskerutdanning er hovedinnholdet i stipendiatstillingen, ved siden av noe undervisningsplikt, som også er forskningsbasert. Fakultetet vil ikke ha mulighet for å tilby doktorgradskandidater annen type arbeid innenfor vår primærvirksomhet. Det bør derfor kunne fremgå at det i utgangspunktet vil være saklig grunn til oppsigelse fra stipendiatstillingen dersom doktorgradskandidaten blir tvunget til å avslutte utdanningen på grunn av vitenskapelig uredelighet eller vesentlig misforhold.

Etter fakultets vurdering er det et spørsmål om ikke doktorgradskandidater i slike situasjoner bør kunne få tilbud om å få dekket utgiftene til advokatbistand.

Punkt 14 Klage over formelle feil ved eksamen

Endringsforslaget omhandler mulighetene for ny sensur eller ny eksamen i tilfeller der det er begått formelle feil og klageadgang på denne typen vedtak.

Fakultetet deler vurderingen av at alternativ 1) - der institusjonens fagavdeling behandler saken i første instans og klagenemden er klageorgan - er den mest hensiktsmessige. Det vil være viktig å sikre rask klagebehandling og snarlig gjennomføring av ny eksamen i slike tilfeller.

Punkt 15 Gjennomføring av klagesensur

Ved klagesensur gjelder i dag to ulike ordninger for innsending av dokumentasjon, institusjonene kan selv velge hvilken løsning de vil benytte. Departementet viser til at NSO ønsker én felles ordning for klagesensur (blind sensur) og ber om høringsinstansenes vurdering.

Fakultetet er enig i at det bør være én ordning for klagesensur, ikke minst med tanke på studentmobilitet. Også ved vårt fakultet har studentrepresentantene fremholdt at «blind sensur» best sikrer en nøytral vurdering. Fagmiljøene har imidlertid ikke sterke synspunkter på hvilken av de to ordningene som er å foretrekke. Den ordningen vi har i dag, med fullt innsyn i tidligere behandling, vurderes som en god ordning for kvalitetskontroll, mens «blind sensur» kan være bedre utfra hensynet til ny, uavhengig vurdering. I høringsuttalelsen fra Det juridiske fakultet blir det stilt spørsmål ved om ordningen med «blind sensur» kan sies å være en reell klageordning. Den andre ordningen vurderes som bedre med hensyn til kvalitetskontroll av sensurvedtaket, noe som også er hensikten med klageordningen. Fakultetet anbefaler derfor at dette spørsmålet vurderes grundig i forbindelse med UiBs høringsuttalelse.

Punkt 16 Innstegsstilling – ansettelse på innstegsvilkår

Departementet fremholder at denne rekrutteringsformen kan bidra til mer forutsigbar karriereplanlegging og mer akseptabel balanse mellom midlertidighet og langsiktighet i forhold til rekruttering. Ved vårt fakultet vil utlysning av faste vitenskapelige stillinger i de aller fleste tilfeller være å foretrekke. Vi kan likevel ikke se at det skulle være noe i veien for at denne rekrutteringsformen benyttes i tilfeller der dette vil være ønskelig, og vil derfor anbefale at forsøksordningen utvides til alle fagområder. Vi deler vurderingen av at det må foretas en bredere vurdering enn den strengt faglige ved bruken av denne rekrutteringsformen og at institusjonen selv må kunne spesifisere hvilke krav som må være oppfylt. Det bør etter fakultetets syn foretas en ny vurdering av om kompetansekravene er oppnådd før det kan gis tilbud om fast ansettelse.

Knut Helland
dekan

Lise Gundersen
fakultetsdirektør

Til
Rektor og universitetsdirektør ved UiB

Bergen 28.09.13

HØRINGSSVAR TIL ENDRING AV UNIVERSITET- OG HØYSKOLELOVEN
Ref: 2013/7970

Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen (SP-UiB) takker for invitasjonen til å svare på høringen om forslag til endringer i universitet- og høyskoleloven.

Vi vil i det følgende høringssvaret kommentere punktene i den rekkefølgen de står, og de vi ikke kommenterer er av oss vurdert som i orden slik de står.

5.

Når det kommer til studenter som har termin i eksamensperioden er det SP-UiB sin mening at retten til utsatt eksamen bør settes tilsvarende Arbeidsmiljølovens bestemmelser om permisjon. Vi vurderer det derfor slik at retten til utsatt eksamen bør gjelde fra tre uker før termin til seks uker etter termin. Vi anser det ikke som urimelig kostnadskrevende eller problematisk for institusjonene å legge til rette på en slik måte. Da er det bedre å følge Arbeidsmiljølovens §12-4: "Etter fødselen skal mor ha permisjon de første 6 uker, med mindre hun fremlegger legeattest om at det er bedre for henne å komme tilbake i arbeid", da det å føde er en like stor påkjenning om du er student eller ikke.

8.

Vi syns det er hensiktsmessig med et register som RUST, men ønsker at det spesifiseres at informasjonsutvekslingen ikke skal medføre noen urimelige ulemper for studentene. Det er bra at merknadene slettes fra RUST når perioden for vedtaket utløper.

12.

SP-UiB stiller seg bak Departementets forslag om å legge ned den nasjonale politiattestnemda, men kun under forutsetning om at det blir et nasjonalt samarbeid mellom institusjonenes klagenemder slik at vi sikrer likebehandling i like saker. Det forutsetter også at de forskjellige klagenemdene får økt kompetanse for å dekke inn mangelen på en nasjonal politiattestnemd.

14.

Vi mener at alternativ 2 er det beste og sikreste alternativ. Det er bedre at klagens behandlingstid er litt lengre enn at man mister en sikker, grundig og definitivt objektiv behandling.

STUDENTPARLAMENTET
UNIVERSITETET I BERGEN

15.

Vi ønsker å stille oss bak forslaget om at alle skal få sensur på likt grunnlag, og at det da er såkalt "blind sensur" som bør være gjeldende praksis overalt.

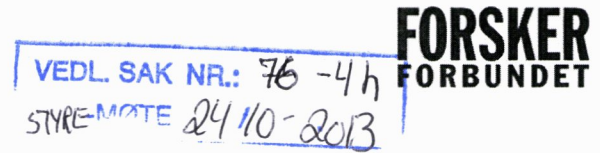
16.

Vi anser alternativ 1 som det mest ønskelige alternativet, der man har krav på å ansettes i en fast stilling ved utløp av åremålsperioden dersom man oppnår de fastsatte kriteriene. En må sikre at kravene er av en slik art at de har reell betydning i denne prosessen.

Vennlig hilsen

På vegne av Studentparlamentet ved UiB

Hilde Kristine Moe
Fakultet- og læringsmiljøansvarlig

Innspill til UiBs høringsvar om Kunnskapsdepartementets forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven

Forskerforbundet ved UiB v/Steinar Vagstad
01.10.13

Forskerforbundet ved UiB viser til invitasjon til å komme med innspill til UiBs høringsvar (referanse 2013/7970-PEH) og oversender med dette våre innspill.

Vårt hovedinntrykk er at langt de fleste av departementets forslag er fornuftige. Disse avstår vi fra å kommentere, for heller å fokusere på de forslag der vi mener noe annet enn departementet.

1 Rett til utsatt eksamen.

Departementet foreslår å gi en sentral regulering av retten til utsatt eksamen for studenter som får barn og at institusjonene kan gi nærmere regler i forskrift. Foreslår i tråd med dette å endre § 4-5 som følger (endring i kursiv):

«(1) En student som får barn under studiene, skal gis rett til permisjon fra studiene under svangerskap og til omsorg for barn. I permisjonsperioden har studenten fortsatt status som student ved institusjonen og har rett til å gjenoppta sine studier på tilsvarende nivå som før permisjonen. *En student som venter barn og er oppmeldt til eksamen, har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdato er i perioden mellom tre uker før termin og tre uker etter fødsel. Institusjonene kan gi nærmere bestemmelser om utsatt eksamen i eksamensforskriften, jf. § 3-9 syvende ledd.* Bestemmelsene i arbeidsmiljøloven §§ 12-1 til 12-5 og § 12-7 gjelder så langt de passer.»

- *VURDERING: Forslaget om rett til utsatt eksamen i tre uker etter fødsel er en halvering av arbeidsmiljølovens minimumsbestemmelse om fødselspermisjon i §12-4 «Etter fødselen skal mor ha permisjon de første seks uker, med mindre hun fremlegger legeattest om at det er bedre for henne å komme i arbeid.» En fødsel er en stor påkjenning og mange vil ikke være i stand til å gå opp til eksamen allerede tre uker etter fødsel. Forskerforbundet mener derfor at bestemmelsene om rett til utsatt eksamen må ta utgangspunkt i bestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Dersom det er flere studenter som har rett til utsatt eksamen av ulike årsaker, kan institusjonene samordne disse i én eksamen.*

2 Tvungen avslutning av doktorgradsutdanning

KD ser behov for å samordne utdanningsinstitusjonenes regelverk og praksis for å sikre doktorgradskandidaters rettsstilling, særlig knyttet til sanksjoner ved vitenskapelig uredelighet. Det vises til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 2012/1158 som påpekte svakheter ved reguleringen av doktorandens rettsstilling. Tvungen avslutning fremstår for KD som en egnet sanksjon ved vitenskapelig uredelighet under doktorgradsutdanningen og mener at institusjonenes hjemmel til å bestemme tvungen avslutning bør fremgå klarere av loven. KD viser til at der doktorgradskandidatene er ansatt ved utdanningsinstitusjonen i en stipendiatstilling vil forholdet som er grunnlag for tvungen avslutning av avtalen også danne grunnlag for eventuelle sanksjoner etter tjenestemannsloven §§ 9, 14 og 15 eller arbeidsmiljøloven §§ 15-7 og 15-14. I slike tilfeller viser KD til at forholdet vil behandles i en to-trinnsprosess, hvor man først avklarer konsekvensene av vitenskapelig uredelighet eller

vesentlig mislighold under forskerutdanningen og deretter konsekvensene for kandidatens ansettelsesforhold.

KD foreslår nytt sjettede ledd til § 4-8:

«(6) Institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanning, ved vesentlige mislighold av ph.d.-avtalen eller forsettlig eller grov uaktsom vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven § 5 andre ledd. Ved fusk på prøver underveis i ph.d.-utdanningen kan institusjonenes klagenemnd vurdere om reaksjonen skal fastsettes etter denne bestemmelsens tredje ledd, eller om forholdet er så alvorlig at de gir grunnlag for tvungen avslutning. Institusjonene fastsetter nærmere regler for tvungen avslutning i forskrift. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans.»

VURDERING:

- *Forskerforbundet mener at det må skilles mellom tilsatte stipendiater og doktorgradskandidater uten tilsetningsforhold.*
- *Tilsatte doktorgradsstipendiater
For tilsatte doktorgradsstipendiater kan det ikke skilles mellom doktorgradsstudiene og tilsetningsforholdet når det kommer til sanksjoner som innebærer tvungen avslutning. Forskerforbundet vil derfor understreke at forslaget om å delegerer til institusjonene å fastsette nærmere regler for tvungen avslutning vil svekke stillingsvernet, åpne for lokale forskjeller og svekke rettsikkerheten til de ansatte stipendiatene. Tilsatte doktorgradsstipendiater må behandles på linje med andre tilsatte i spørsmål om vesentlig mislighold og grov uaktsom uredelighet etter reglene i arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven. Det er ikke grunnlag for å forskjellsbehandle tjenestemenn som er tilsatt i stipendiatstilling fra andre tjenestemenn i disse spørsmålene. Tvungen avslutning kan derfor bare skje dersom det er hjemmel for opphør av arbeidsforholdet i hhv tjenestemannsloven og arbeidsmiljøloven. Dette tilsier at reglene om opphør av arbeidsforholdet i eksisterende lovverk er tilstrekkelig for å ivareta spørsmålene om tvungen avslutning for tilsatte doktorgradsstipendiater. I tråd med dette må det også være slik at det er tilsetningsmyndigheten som skal fatte vedtak om tvungen avslutning og opphør av tjenesten og ikke klagenemnden.*
- *Doktorgradskandidater
For doktorgradskandidater som ikke har et tilsetningsforhold er det også problematisk at det overlates til institusjonene å lage lokale regler fordi det ikke sikrer likebehandling og dermed ikke sikrer rettsikkerheten godt nok. Vedtak om tvungen avslutning er en streng reaksjon og stigmatiserende for den enkelte og Forskerforbundet foreslår at regler for dette fastsettes i universitets- og høyskoleloven. Doktorgradskandidater uten tilsetningsforhold har heller ikke inntekt og må likestilles med studenter når det gjelder rett til å få dekket advokatutgifter av institusjonen.*

3 Innstegsstilling – ansettelse på innstegsvilkår

KD foreslår å endre loven for å hjemle innstegsstillingen som beskrives som et midlertidig tilsetningsforhold med en konkret og forutsigbar mulighet for tilsetting i fast stilling. Oppnås kompetansekravene som er fastsatt ved tilsetting i løpet av tilsetningsperioden, fortsetter vedkommende som fast tilsatt. En slik karrierevei vil dermed kunne gi lengre midlertidighet, men den gir samtidig kandidaten mulighet til en langt mer forutsigbar karriereplanlegging. Den representerer derfor en akseptabel balanse mellom midlertidighet og langsiktighet. Den tilsatte skal utføre alle oppgaver som ligger til en ordinær stilling. Det bør kunne stilles krav både til forskningskompetanse, egnethet og dyktighet innen undervisning og veiledning, eventuelt krav til formidling og tiltrekke ekstern finansiering til forskningsgruppen vedkommende leder, lederegenskaper for forskningsgrupper, og evne til å slutte opp om fagmiljøets strategi i den avsluttende vurderingen. Ved tilsettingen bør den enkelte

institusjon selv kunne spesifisere hvilke krav som skal vurderes oppfylt i den avsluttende vurderingen.

KD foreslår en ny bokstav i § 6-4 første ledd (endring i kursiv):

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

«k) i innstegsstilling på innstegsnivå»

Det foreslås to alternativer av stilingen:

- Alternativ 1:
«(5) For stillinger etter første ledd bokstav k fastsetter departementet forskrift om vilkår for å ansette i stillingen og varighet. Oppnås de fastsatte kompetansekravene ansettes vedkommende i fast stilling ved utløpet av åremålsperioden.»
- Alternativ 2:
«(5) For stillinger etter første ledd bokstav k fastsetter departementet forskrift om vilkår for å ansette i stillingen og varighet. Ved utløpet av åremålsperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse.»

VURDERING:

- *Vår hovedkommentar er at innstegsstillingen framstår som mangelfullt utredet. Spesielt er forholdet mellom innstegsstilling og postdokstilling uavklart.*
- *Forskerforbundet viser til at formålet med innstegsstillingen er å sikre større forutsigbarhet i forskerkarrieren. Et hovedproblem i dagens forskerkarriere er den utstrakte bruken av midlertidig tilsetning og de lange midlertidige karrierene. En årsak til den høye bruken av midlertidig tilsetning er at statlige universiteter og høyskoler gjennom tjenestemannsloven og universitets- og høyskoleloven har større adgang til å tilsette midlertidig enn øvrig arbeidsliv. Uten at det skjer innstramming i lovverket vil innføringen av innstegsstillingen bidra til ytterligere utvidet adgang til midlertidig tilsetning i sektoren. Forskerforbundet foreslår at innstramming av adgangen til midlertidig tilsetning enten skjer ved at innstegsstillingen erstatter postdoktorordningen, eller ved at adgangen til å tilsette midlertidig etter tjenestemannsloven strammes inn.*
- *Regler om prøvetid er gitt i eksisterende lovverk og innstegsstillingen skal ikke være en utvidet prøvetid for vitenskapelig tilsatte. Innstegsstillingen skal være en faglig kvalifiseringsstilling og universitets- og høyskoleloven må derfor tydelig angi hvilket kompetansenivå innstegsstillingen skal kvalifisere til. I vurderingen av om kompetansen er oppnådd skal det derfor bare kunne vektlegges rent faglige kriterier. Hensyn til personlig egnethet, evne til ekstern inntjening, lederegenskaper etc er ikke relevante i denne vurderingen. Dette er forhold som forutsettes vurdert ved tilsettingen eller i løpet av ordinær prøvetid. Etter Forskerforbundets mening bør det derfor fastsettes i loven at det bare er rent faglige hensyn som skal vektlegges ved vurderingen av fast ansettelse. Det kan ikke overlates til den enkelte institusjon å spesifisere hvilke krav som skal legges til grunn i den avsluttende vurderingen, slik det er foreslått i lovforslaget.*
- *Ved oppnådd kvalifikasjon skal den tilsatte ha rett til fast tilsetning på dette stillingsnivået. Forskerforbundet støtter derfor alternativ 1 i høringsforslaget om at ved oppnådde kompetanse krav så «ansettes vedkommende i fast stilling ved utløpet av åremålsperioden.»*
- *I dagens stillingsstruktur kvalifiserer avlagt doktorgrad til tilsetning som førsteamanuensis. Innstegsstillingen må følgelig kvalifisere for tilsetning til stillingen som professor. Forskerforbundet mener derfor at §6-4 første ledd bokstav k bør endres til: « i innstegsstilling med sikte på kvalifisering for tilsetning på professornivå»*
- *Innstegsstillingen må gi et realistisk kvalifiseringsløp frem til tilsetning som professor. Dette innebærer at tilsettingsperioden minst må være seks år.*
- *Det må være anledning å be om å bli vurdert for professorkompetanse underveis i løpet av tilsettingsperioden, tilsvarende dagens regler for opprykk til professor hvis man har*

fast stilling som førsteamanuensis. Hvis man da blir tilkjent professorkompetanse, utløser dette fast jobb som professor.

- *Det er verdt å merke seg at med mindre det blir en økning i antallet faste stillinger, så vil innstegsstillingen gi økt forutsigbarhet for de som får en innstegsstilling, mens de som ikke får en innstegsstilling vil oppleve at noen av de faste stillingene allerede er lovet bort, slik at deres karriereløp blir tyngre og mindre forutsigbart. Dette vil opplagt være tilfelle hvis innstegsstillingne kommer ved en omgjøring av postdokstillinger, men det vil også gjelde selv om innstegsstillingene kommer som en ekstra tildeling, på toppen av dagens ressurser.*
- *Hvis innstegsstillingene finansieres ved at noen førsteamanuensisstillinger omgjøres til innstegsstillinger, vil de ikke bidra til økt forutsigbarhet, men snarere til enda mindre fast tilsetning enn i dag.*
- *Innstegsstillingen må opprettes som en egen stillingskode på lønnsplan 17.510 på statens hovedtariffavtale. Det mest naturlige er å plassere stillingen i LR24, siden stillingen ligger på samme nivå som dagens førsteamanuensisstilling.*